

Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка

Факультет іноземної та слов'янської філології

Кафедра германської філології

Лівощенко Євгенія Михайлівна

**Формування англомовної лексичної компетентності майбутніх лікарів
ветеринарної медицини з використанням інтелектуальних карт**

Спеціальність: 014 Середня освіта

Спеціалізація: Мова і література (англійська)

Освітня програма: Середня освіта (Англійська мова і література)

Галузь знань: 01 Освіта

Кваліфікаційна робота

на здобуття освітнього ступеню магістра

Науковий керівник

_____ Г.І. Подосиннікова

к. педагогічних. н.,

доцент кафедри філології

«____» _____ 2020 року

Виконавець

_____ Є. Лівощенко

«____» _____ 2020 року

Суми – 2020

Sumy State Pedagogical University named after A.S. Makarenko
The Department of Foreign and Slavonic Philology
The Chair of Germanic Philology

Livoshchenko Yevheniia Mykhailivna

**THE FORMATION OF ENGLISH LEXICAL COMPETENCE OF FUTURE
VETERINARY DOCTORS WITH THE USE OF INTELLECT CHARTS**

Program subject area: 014 Secondary Education

Study program: Language and Literature (English)

Educational program: Secondary Education (English language and literature)

Field of study: 01 Education

Graduation Project

Supervised by:

Podosynnikova Hanna

Associate Professor

Performed by:

Livoshchenko Yevheniia

Sumy 2020

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ.....	5
ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1. Теоретичні основи формування англомовної професійної лексичної компетентності майбутніх лікарів ветеринарної медицини з використанням інтелектуальних карт.....	12
1.1. Мета та зміст формування англомовної професійної лексичної компетентності майбутніх лікарів ветеринарної медицини.....	12
1.2. Психолого-вікові передумови формування англомовної лексичної компетентності майбутніх лікарів ветеринарної медицини.....	19
1.3. Психолого-методична характеристика інтелектуальних карти як засобу формування англомовної професійної лексичної компетентності майбутніх лікарів ветеринарної медицини.....	26
Висновки за розділом 1.....	36
РОЗДІЛ 2. Методичні засади формування англомовної професійної лексичної компетентності майбутніх лікарів ветеринарної медицини з використанням інтелектуальних карт.....	38
2.1. Етапи формування англомовних лексичних навичок.....	38
2.2. Труднощі формування англомовної професійної лексичної компетентності майбутніх лікарів ветеринарної медицини з використанням інтелектуальних карт.....	40
2.3. Принципи формування англомовної професійної лексичної компетентності майбутніх лікарів ветеринарної медицини з використанням інтелектуальних карт.....	46
Висновки за розділом 2.....	50
РОЗДІЛ 3. Методика формування англомовної професійної лексичної компетентності майбутніх лікарів ветеринарної медицини з використанням інтелектуальних карт.....	52

3.1. Система вправ для формування англomовної професійної лексичної компетентності з використанням інтелектуальних карт.....	52
3.2. Модель організації процесу формування англomовної професійної лексичної компетентності майбутніх лікарів ветеринарної медицини з використанням інтелектуальних карт та її експериментальна перевірка.....	56
3.3. Методичні рекомендації з формування англomовної професійної лексичної компетентності майбутніх лікарів ветеринарної медицини з використанням інтелектуальних карт.....	61
Висновки за розділом 3.....	64
ВИСНОВКИ.....	67
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	65
SUMMARY.....	76
ДОДАТКИ.....	80

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

АЛК - англomовна лексична компетентність

АПЛК - англomовна професійна лексична компетентність

ВНЗ - вищі навчальні заклади

ВМ - ветеринарна медицина

ІК - інтелектуальні карти

ІЛК – іншомовна лексична компетентність

ЛВМ - лікарі ветеринарної медицини

ВСТУП

Рівень практичного володіння іноземною мовою безпосередньо залежить від якості сформованості лексичної компетенції, під якою у Рекомендаціях Ради Європи з мовної освіти розуміється «знання і здатність використовувати словниковий запас мови, яка вивчається» [16, с.110]. З огляду важливості іншомовної лексики для забезпечення спілкування й «адекватного функціонування у конкретних професійних ситуаціях» [40, с. 19] у контексті реформування національної системи вищої освіти в Україні перед студентами немовних вищих навчальних закладів (ВНЗ) стоїть завдання оволодіти знаннями фахової терміносистеми та набути уміння вільного оперування вузькоспеціалізованою лексикою.

Програма з англійської мови для професійного спілкування [40, с. 19], визначають предметом навчання майбутніх фахівців спеціальну галузеву лексику. Зважаючи на це, актуальним завданням вищої школи є пошук нових шляхів для підвищення ефективності навчання студентів спеціальності (ВМ) термінологічної лексики за фахом підготовки й формування у них англомовної лексичної компетенції (АЛК).

За умови трансформації українського суспільства і формування нової парадигми освіти – особистісно-орієнтованого навчання основ наук підвищується роль іноземної мови як джерела знань про країну та світ і її статус як навчального предмета, головну мету якого визначає здатність учнів до міжкультурного спілкування, сформованість у них комунікативної компетенції та її важливого складника - соціокультурної лексичної компетенції, достатніх для здійснення міжкультурного спілкування засобами іноземної мови [47, 48].

Аналіз науково-педагогічної літератури показує, що проблема формування іншомовної лексичної компетентності (ІЛК) вивчалась у працях багатьох вітчизняних та зарубіжних учених (В. О. Артемов, Л. В. Банкевич, І. В. Баценко та ін.) Незважаючи на наявні досягнення в вирішуючи проблему

навчання студентів ВМ, практика викладання свідчить про необхідність підвищення якості засвоєння ними професійної лексики за допомогою інтелектуальних карт (ІК) [46].

Тому дослідницька робота зосереджена на формуванні АЛК у підготовці майбутніх ЛВМ (ЛВМ) за допомогою ІК. Концепція використання ІК є одним із ефективних засобів формування лексичної компетентності англійської мови під час уроків іноземних мов. ІК підвищують мотивацію учнів та інтерес до вивчення іноземної мови, що є однією з головних умов ефективного навчання, закріплює знання учнів шляхом вирішення різноманітних творчих завдань, розвиває індивідуальні здібності та творчі здібності учнів, формує навички аналізу, синтезу, моделювання, прогнозування доведення істини та спростування її.

Однак вивчена література та результати опитування студентів щодо використання ІК на заняттях англійської мови підтверджують, що викладачі рідко використовують цей матеріал у процесі формування АЛК. Тому ця тема надзвичайно важлива для поглибленого вивчення та практичного застосування в університеті при підготовці майбутніх ЛВМ.

Актуальність теми дослідження даної роботи зумовлено наступними чинниками: модернізація структури і змісту мовної освіти у формуванні АПЛК у майбутніх ЛВМ на тлі процесів глобалізації та інтеграції України у світовий освітній простір, що суттєво підвищує інтерес до навчального процесу з іноземної мови; віковими особливостями студентів - майбутніх ЛВМ; необхідність формування АПЛК майбутніх ЛВМ; використанням ІК має значний методичний потенціал у процесі формування АЛК у майбутніх ЛВМ.

Об'єктом дослідження є формування англійської професійної комунікативної компетентності у майбутніх ЛВМ із використанням ІК.

Предметом дослідження є формування у майбутніх ЛВМ професійної АЛК з використанням ІК.

Мета дослідження - теоретично обґрунтувати, практично розробити та експериментально перевірити методику формування професійно орієнтованої

АЛК майбутніх ЛВМ з використанням ІК, а також практично розробити комплекс вправ з для формування АЛК майбутніх ЛВМ з використанням ІК на матеріалі теми «Об'єкт вивчення ветеринарної медицини».

Досягнення поставленої мети пов'язана з вирішенням наступних **завдань дослідження.**

1. Визначити мету та зміст формування АПЛК майбутніх ЛВМ.
2. Дослідити психолого-вікові передумови формування АПЛК майбутніх ЛВМ.
3. Надати психолого-методичну характеристику ІК як засобу формування АПЛК майбутніх ЛВМ.
4. Надати психолого-методичну характеристику етапів формування англомовних лексичних навичок.
5. Розробити типологію труднощів формування АПЛК майбутніх ЛВМ з використанням ІК.
6. З'ясувати принципи формування АПЛК майбутніх ЛВМ з використанням ІК.
7. Розробити систему вправ для формування АПЛК майбутніх ЛВМ з використанням ІК.
8. Провести анкетування майбутніх ЛВМ для уточнення завдань дослідження щодо доцільності використання ІК з метою формування АПЛК.
9. Практично розробити комплекс вправ для формування АЛК майбутніх ЛВМ з використанням ІК на матеріалі теми: «Об'єкт вивчення ветеринарної медицини».
10. Експериментально перевірити розроблену методику засобами розвідувального експерименту в процесі пробного навчання.
11. Сформулювати методичні рекомендації щодо організації процесу формування АПЛК майбутніх ЛВМ з використанням ІК.

Методи дослідження:

1) теоретичні - вивчення та критичний аналіз наукової літератури з методики навчання іноземних мов, педагогіки, психології, лінгвістики з метою

визначення теоретичних передумов формування професійно орієнтованої АЛК у майбутніх спеціалістів ветеринарної медицини з використанням ІК та дослідження стану розробленості проблеми і пошуку наявних шляхів її розв'язання; аналіз навчальних програм з англійської мови у студентів – ветеринарних лікарів для визначення цілей та змісту формування професійно орієнтованої АЛК; моделювання навчального процесу з використанням комплексу вправ для формування професійно орієнтованої АЛК засобами англомовних ІК у майбутніх спеціалістів ветеринарної медицини;

2) емпіричні – вивчення досвіду формування АЛК у майбутніх спеціалістів ветеринарної медицини шляхом наукового спостереження за навчальним процесом, проведення анкетування студентів факультету ветеринарної медицини з метою дослідити стан проблеми формування професійно орієнтованої АЛК з допомогою ІК у майбутніх спеціалістів ветеринарної медицини;

3) експериментальні – проведення розвідувального експерименту з метою перевірки ефективності запропонованої методики у процесі пробного навчання.

Наукова новизна одержаних результатів зумовлено тим, що у роботі вперше теоретично обґрунтовано й практично розроблено методику формування професійно орієнтованої АЛК за допомогою ІК у майбутніх спеціалістів ветеринарної медицини. Удосконалено шляхи застосування ІК для формування професійно орієнтованої АЛК у майбутніх ЛВМ.

Теоретична цінність роботи полягає у тому, що у дослідженні надана методична характеристика ІК як засобу формування професійно орієнтованої АЛК у майбутніх ЛВМ, розглянуто труднощі формування англомовних вмінь професійно орієнтованої АЛК; розроблено модель навчального процесу та підсистема вправ для формування у майбутніх ЛВМ орієнтованої АЛК за допомогою ІК.

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає в розробці комплексу вправ для формування АЛК майбутніх ЛВМ з

використанням ІК на матеріалі теми: «Об'єкт вивчення ветеринарної медицини», у розробці пакету ІК з використанням спеціальної термінології для формування АЛК майбутніх ЛВМ, а також у розробці методичних рекомендацій щодо організації процесу формування АПЛК майбутніх ЛВМ з використанням ІК.

Результати дослідження було впроваджено у навчальний процес Сумського національного аграрного університету на факультеті ветеринарної медицини на 1-2 курсі у 2019-2020 навчальному році.

Апробація результатів та публікації. Основні положення та результати дослідження було презентовано у доповіді на звітній студентській науково-практичній конференції: «Макаренківські читання: «Філологічні та методичні студії» 04 червня 2019 року.

Публікації. За темою магістерської роботи опубліковано 3 наукові роботи, в тому числі 1 стаття та 2 тези доповідей у матеріалах науково-практичних конференцій.

1. **Лівощенко Є.М.** Методичний потенціал інтелектуальних карт у формуванні англомовної лексичної компетентності майбутніх ЛВМ. *«Макаренківські читання: філологічні та методичні студії»*: матеріали звітної студентської наукової конф., м. Суми, 4 черв, 2020 р. Суми, 2020. С. 86-89.

2. **Лівощенко Є.М.** Використання інтелектуальних карт для семантизації англомовного лексичного матеріалу у навчанні майбутніх ЛВМ. *Теоретичні та практичні аспекти розвитку сучасної педагогіки та психології*: збірник тез наукових робіт учасників міжнар. наук.-практ. конф., м. Львів, 26–27 черв. 2020 р. Львів: ГО «Львівська педагогічна спільнота». Львів, 2020. С. 117-121.

3. **Лівощенко Є.М.** Методичний потенціал технології інтелектуальних карт у формуванні англомовної лексичної компетентності майбутніх ЛВМ. *Актуальні питання філології та методології*: збірник статей студентів. Суми, 2020. С. 89-101.

Структура та обсяг роботи. включає вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел із 66 найменувань (з них 8– іноземними мовами)

та додатки. Загальний обсяг роботи складає 92 сторінок, з яких 12 – додатки. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг роботи – 113 сторінок. Робота містить 4 таблиці, 9 додатків.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ЛВМ З ВИКОРИСТАННЯМ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИХ КАРТ

1.1. Мета та зміст формування англomовної професійної лексичної компетентності майбутніх лікарів ветеринарної медицини.

У цьому розділі буде розкрито поняття лексична компетентність, мету та зміст формування АПЛК майбутніх ЛВМ.

Іншомовне професійне спілкування у сфері ВМ вимагає від фахівців високий рівень сформованості англomовної комунікативної компетентності, з метою виконання професійних обов'язків та вирішення професійних майбутніх задач. Тому високий рівень сформованості АЛК у професійному спілкуванні дає можливість майбутнім ЛВМ належно виконувати професійні обов'язки. Сформована готовність та спроможність до використання англійської мови в реальних умовах професійної діяльності, забезпечується одним із компонентів іншомовної комунікативної компетентності – лексичною компетентністю [3].

Э. Г. Азимов і А. Н. Щукин у своєму словнику методичних термінів дають визначення мовній компетентності. Вони вказують, що мовна компетентність це те саме, що і «лінгвістична компетентність». Володіння системою відомостей про досліджуваному мовою по його рівнями: фонемний, морфемний, лексичному, синтаксичному». За Н. Хомським, «мовна компетентність означає здатність розуміти і продукувати необмежену кількість правильних в мовному відношенні речень за допомогою засвоєних мовних знаків і правил їх сполуки» [1].

Мовленнєва компетентність передбачає: 1) удосконалення комунікативних умінь в основних видах мовленнєвої діяльності: говорінні, аудіюванні, читанні та письмі; 2) уміння планувати власну мовленнєву та невербальну поведінку. Мовна та мовленнєва компетенції входять до складу більш загального виду — лінгвістичної компетенції [1].

Соціокультурна компетенція є показником збільшення обсягу з лексичною компетентністю розуміють здатність людини до коректного оформлення своїх висловлювань і розуміння мовлення інших, яка базується на складній і динамічній взаємодії відповідних навичок, знань і лексичної усвідомленості [3, 39, с. 42].

Багато дослідників звертають свою увагу на вивчення питань з іншомовної компетентності. Вони вважають іншомовну компетентність як багатоаспектне явище і висвітлюють його сутність і структуру (А. Андриенко, Г. Архипова, Н. Гез, О. Павленко, Н. Пруднікова, Ю. Федоренко), професійну спрямованість (Е. Клименко, Л. Ковальчук, О. Павленко, М. Прадівляний, Н. Пруднікова), вказують на особливості набуття іншомовної компетентності у мовних та немовних ВНЗ (Е. Шубін, Є. Пассов, Л. Щерба), але слід зауважити, що дана проблема досліджується дещо фрагментарно, де кожного разу вчений переслідує конкретні цілі які ставляться у конкретній ситуації [3, 25, 33, 35].

Іншомовну компетентність вивчали багато дослідників [9, 10, 25].

За Г.С Архиповою, іншомовна компетентність – це сукупність знань, навичок і умінь, що формуються в процесі навчання іноземної мови, а також здатність до виконання певної діяльності на основі отриманих знань, навичок і умінь [3].

У свою чергу, Н.В Щеглова стверджує, що іншомовна комунікативна компетентність це - знання, навички та вміння, необхідні для розуміння іншомовного учасника діалогу і генерування власної моделі мовної поведінки, адекватної цілям і ситуаціям спілкування [56, с.105-107].

Вчені Київської методичної школи під керівництвом С.Ю. Ніколаєвої уточнюють значення терміну «іншомовна комунікативна компетентність» і пропонують наступне її визначення: «здатність успішно вирішувати задачі взаємодії і взаєморозуміння з носіями мови, яка вивчається, у відповідності до норм і культурних традицій в умовах прямого і опосередкованого спілкування» [31, с. 12].

Завданням курсу з англійської мови є оволодіння майбутніми ЛВМ основними видами мовленнєвої діяльності – аудіюванням, говорінням, читанням, письмом в обсязі, передбаченому програмними вимогами [41].

Іншомовна комунікативна компетентність має свою структуру (Рисунок 1.1), яка включає наступні компоненти: мовна, мовленнєва, лінгвосоціокультурна, навчально-стратегічна компетентності [31, с. 12].

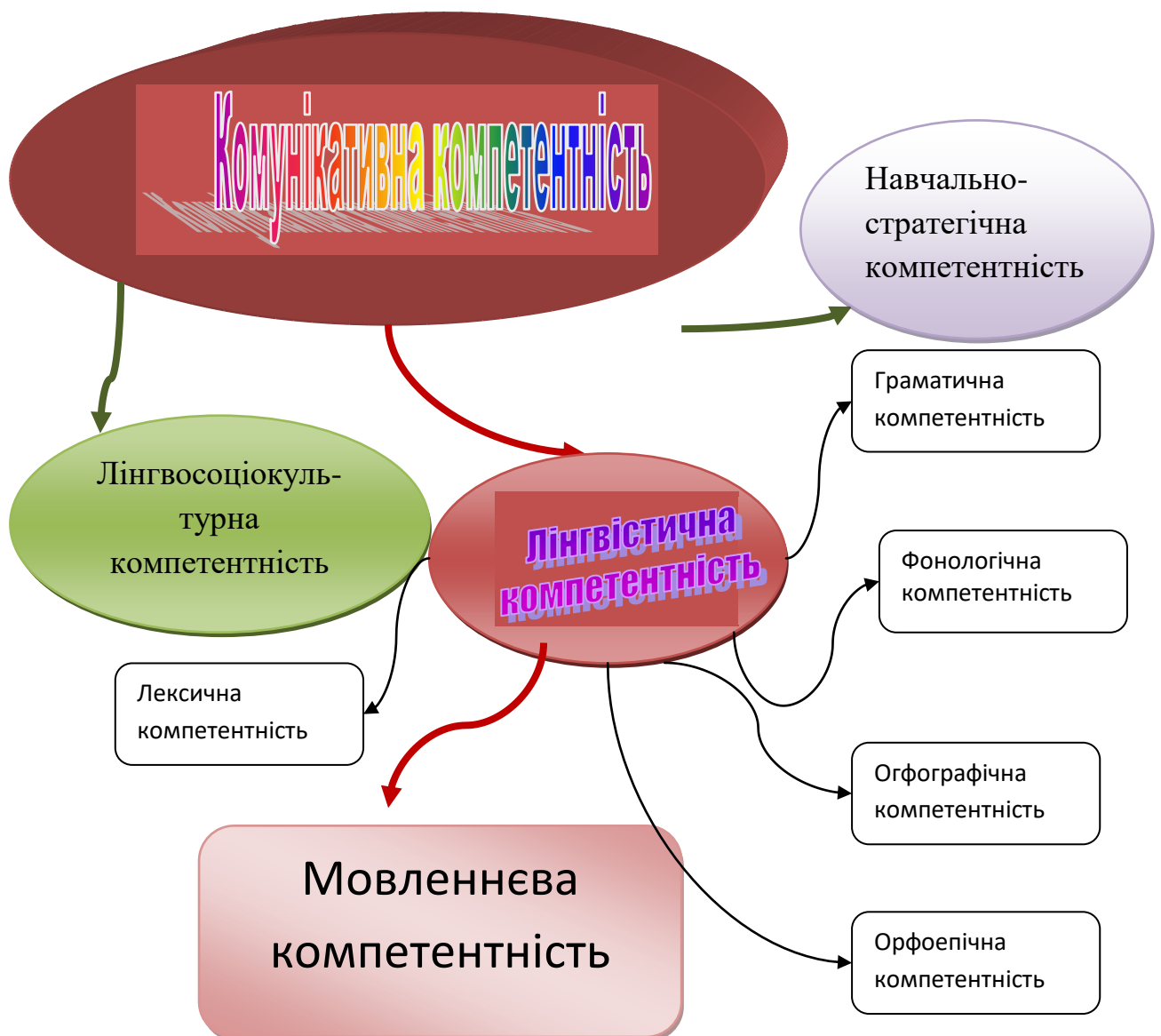

Рис. 1.1. Інтелектуальна карта-схема структури іншомовної комунікативної компетентності

У цьому дослідженні у фокусі уваги знаходиться процес формування лексичної компетентності майбутніми ЛВМ представляє найбільший інтерес і вимагає подальших досліджень, так як саме з накопичення лексичного запасу, з збагачення словника студентів починається оволодіння ними іншою мовою [32, 39].

Лексична компетентність є одним з компонентів, які створюють базу володіння різними видами іншомовної мовленнєвої діяльності. За І.О. Зимньою, словосприйняття і слововживання тісно пов'язані з процесами формування, формулювання і оформлення думки лексичними засобами іноземної мови [18, 19]. В. Терещук вважає, що лексика виступає «ведучим компонентом» іншомовного мовленнєвого спілкування [47]. Саме лексика несе в собі основне комунікативне навантаження при висловлюванні і сприйнятті сенсу висловлювання [7, с. 87]. На думку О. Биконі лексика є найінформативнішим пластом професійного орієнтованого спілкування [8, с. 67, 64].

Процес формування АЛК у майбутніх ЛВМ представляє найбільший інтерес і вимагає подальших досліджень, так як з накопичення лексичного запасу і збагачення їх словника професійною лексикою у студентів починається оволодіння іноземною мовою з професійною метою [32, с. 44].

При викладанні іноземної мови майбутнім ЛВМ, необхідно враховувати їхні професійні потреби у ветеринарній лексичній термінології. При формуванні АЛК необхідно також звертати увагу на особливості майбутньої професійної діяльності, специфіку професійно-орієнтованих текстів (Додаток А.1).

Структура лексичної компетентності детально розглянуто у підручнику Бігич О. Б. та ін. Автори відносять до компонентів АЛК: лексичну навичку, лексичні знання і лексичну усвідомленість. Знання та навички впливають на відбір змісту формування АЛК, оскільки ефективно навчання англійської мови за професійним спрямуванням можливе лише, якщо воно базується на відомому матеріалі з фаху. За таких умов студентам легше сприймати англійську лексику, адже вони розуміють, про що йдеться в тексті [5, 6, 7 с. 216-217,].

Питання структури лексичної компетентності розглядали і інші науковці. Так у своїй роботі А.Н. Шапов виділяє такі компоненти лексичної компетенції: 1) мотиваційний; 2) пізнавальний; 3) практичний; 4) поведінковий. Г.А. Кручинина виділяє інші складові у структурі іншомовної лексичної компетентності: 1) лексичні знання; 2) лексичні навички і вміння; 3) лексичні здатності (прогнозувати, здогадуватися про значення слів, будувати лінгвістичні припущення, проводити категоризацію і концептуалізацію); 4) мовний та мовленнєвий досвід; 5) особистісні якості учнів [49, 50, 51].

З точки зору Є. В. Ятаєва у структурі лексичної компетентності необхідно виділяти наступні компоненти лексичної компетентності: 1) когнітивний; 2) операційно-діяльнісний; 3) ціннісно-мотиваційний [57].

До змісту АЛК майбутніх ЛВМ слід віднести: а) лексичний матеріал (лексичні мінімуми); б) знання правил (будова слів), форми (звукової та графічної), значення ЛО (найбільш частотні канотації, «штампи» використання); в) інтегровані лексичні мовленнєві навички: 1) репродуктивні; 2) рецептивні; 3) навички обґрунтованої здогадки; 4) навички роботи зі словниками; г) лексична усвідомленість [7, с. 216, 9].

О.Б. Бігич вважає, що **лексична навичка** – це автоматизована репродуктивна або рецептивна дія, яка забезпечує коректне лексичне оформлення власного мовлення та адекватне сприйняття лексичного оформлення інших. Одиницею навчання лексичного матеріалу є лексична одиниця, яка може бути не лише словом, але і сталим словосполученням і навіть так званим “готовим реченням” (тобто таким, що не змінюється у мовленні) [7, с. 142].

За визначенням С. Ф. Шатілова, «лексичні мовленнєві навички – це навички інтуїтивно-правильного утворення, вживання і розуміння іншомовної лексики на основі мовленнєвих лексичних зв'язків між слухо-мовленнєво-моторною і графічною формами слова і його значенням, а також зв'язків між словами іноземної мови» [58].

Репродуктивна лексична навичка - це автоматизоване вживання лексичної одиниці в усному та писемному мовленні, а саме: а) виклик лексичної одиниці із довготривалої пам'яті; б) відтворення лексичної одиниці у зовнішньому мовленні; в) миттєве сполучення лексичної одиниці з іншими словами, що утворюють синтагму і фразу за правилами лексичної сполучуваності [4, с.145, 56-66]. Мовленнєві лексичні навички лежать в основі усіх видів мовленнєвої діяльності, отже слід формувати лексичні навички аудіювання, говоріння, читання, письма та перекладу.

Рецептивна лексична навичка – це автоматизоване сприймання й розуміння лексичної одиниці в усному та писемному мовленні, а саме: а) впізнання, диференціація та ідентифікація усної і письмової форм лексичної одиниці; б) співвіднесення лексичної одиниці з відповідним об'єктом чи явищем; г) обґрунтована здогадка про значення лексичної одиниці [4, с.145, 10, 20].

Лексичні навички (так само, як фонетичні і граматичні) характеризуються якостями автоматизованості, стійкості і гнучкості і формуються поетапно [10 с. 54].

Необхідно підкреслити, що викладач повинен враховувати взаємозв'язок аудіювання й говоріння як двох сторін усного мовлення, та аудіювання й читання як двох видів рецептивної діяльності [41 с. 253, 43, 44].

У свідомості майбутніх ЛВМ повинно знайти своє відображення **знання** лексичної системи англійської мови. Мова йдеться про: 1) лексичну сторону мовлення; 2) усну і письмову форми слова; 3) їх семантику (денотативне і конотативне значення) відносну цінність слова або його здатність мати антоніми, синоніми, омоніми, стилістичну і соціокультурну забарвленість; 4) синтаксичну і лексичну сполучувальні цінності слова; 5) типи словників; 6) основні поняття, пов'язані зі структурою слова (корінь, префікс, суфікс); 7) схожість та/або розбіжність у лексичних системах рідної та іноземної мов [4, с. 147, 35].

Щодо **лексичного матеріалу**, формування професійної АЛК у майбутніх ЛВМ спрямоване на оволодіння лексичними одиницями у відповідності з відібраними темами і сферами спілкування. Оскільки професійні знання та навички впливають на відбір змісту формування АЛК, оскільки ефективне навчання англійської мови за професійним спрямуванням можливе лише, якщо воно базується на відомому матеріалі з фаху. За таких умов майбутнім ЛВМ легше сприймати англомовну лексику, адже вони розуміють, про що йдеться в тексті.

При формуванні АЛК майбутніх ЛВМ важливою складовою частиною всього лексичного матеріалу є терміни.

Під **терміном** в даному дослідженні розуміється слово чи підрядних словосполучень, що має спеціальне значення, виражає і формує професійне поняття і застосовується в процесі пізнання і освоєння наукових і професійно-технічних об'єктів і відносин між ними [28, 29].

Термінологія - це співвіднесення з професійною сферою діяльності (областю знання, техніки, управління, культури) сукупність термінів, пов'язаних один з одним на понятійному, лексико-семантичному, словотвірному та граматичному рівнях [39, 40, 60].

За своїми характеристиками лексика наукового тексту, а також правових документів, сходять до трьох джерел:

- власне терміни (вузькоспеціальна лексика);
- семантично спеціалізувалися слова спільної мови (термінувати слова);
- слова спільної мови, що вживаються в загальноприйнятих значеннях.

При навчанні розумінню літератури за фахом велику роль відіграють як власне терміни, так і вміння термінувати слова. Ці дві групи позначаються в даному дослідженні як професійна лексика.

Останній компонент лексичної компетентності – лексична усвідомленість. Лексична усвідомленість є складовою загальної мовної усвідомленості, або свідомого рефлексивного підходу до явищ мови і мовлення [7, с. 112].

Лексична усвідомленість- це здатність студента: а) розмірковувати над процесами формування своєї лексичної компетентності та оволодівати іншомовною лексикою, створюючи систему власних лексичних знань; б) усвідомлювати переваги й недоліки свого типу мовця і студента відносно оволодіння лексичної компетентності; в) аналізувати лексичну сторону свого мовлення і роботи відповідні висновки [4, с. 148].

Метою формування професійної АЛК майбутніх ЛВМ є формування рецептивних і репродуктивних навичок у межах визначених сфер і ситуацій відповідно до вікових особливостей студентів і їхніх професійних інтересів, засвоєння ними термінологічної лексики, яка забезпечила б взаєморозуміння між фахівцями відповідної галузі в рамках спільних професійних тем і областей знань[4, с. 140]. Однак, слід зазначити, що вивчення лексики не є самоціллю, а є засобом навчання усіх видів мовної діяльності. [13, с. 216].

Плідна співпраця між викладачем і студентом, які розуміють шляхи та важливість напрацювання необхідної професійної термінології стає запорукою формування АЛК. Для того, щоб така взаємодія набула успіху, під час вивчення іноземної мови необхідно зосередити увагу на різноманітних технологіях і засобах формування рецептивних (сприймання, розуміння, розпізнавання слів у тексті) та репродуктивних (використання слів у мовленні чи на письмі) лексичних навичок, що стануть основою для створення лексичної усвідомленості – здатності студента до активного (підсвідомого) використання професійної лексики у актах мовлення залежно від ситуації, а не лише до запам'ятовування професійної термінології [7, с. 233, 50, 62].

1.2. Психолого-вікові передумови формування англomовної лексичної компетентності майбутніх лікарів ветеринарної медицини.

У цьому пункті буде розглянуто передумови формування АЛК майбутніх ЛВМ за допомогою ІК.

Вік студентів, майбутніх ЛВМ коливається приблизно у межах 18-21 рік. Студентський вік характеризується стабілізацією психічних процесів, коли відзначається найвища швидкість оперативної пам'яті і переключення уваги, вирішення вербально-логічних задач і т. д. У процесі вивчення англійської мови необхідно враховувати психологічні та індивідуальні особливості майбутніх ЛВМ. В період спеціалізації у студентів старших курсів відбувається розвиток і поглиблення професійних інтересів, звуження сфери різнобічних інтересів особистості [23, 48, 65].

Слід відзначити найважливіші аспекти психологічних особливостей студентів, що впливають на вирішення завдань цього дослідження, до яких відносяться пізнавальні та психічні процеси, особистісні особливості та мотивація [30, 32].

Основні психологічні особливості майбутніх ЛВМ: мотивація до навчання (мають серйозну, дієву мотивацію); зацікавленість у швидкому оволодінні професією і з високою якістю. Немов Р.С. виділив також «нетерпимість до зубріння, до механічного заучування книжкових істин, які почерпнуті тільки з книги, до реалій життя не пристосовані, в практиці ніколи не використовуються [30, 62].

Таким чином, на заняттях методи і прийоми навчання повинні допомагати формувати вміння діяти впевнено, не просто «давати знання», а навчити користуватися цими знаннями в професійній діяльності. Тому, засвоєння знань не є метою навчання, а його засобом: знання засвоюються для того, щоб з їх допомогою відразу навчитися щось робити, а не для того, щоб вони зберігалися в пам'яті як якийсь «багаж» [33].

На успішне засвоєння іншомовного професійно орієнтованого лексичного матеріалу впливає ряд таких когнітивних процесів, як пам'ять, увага і мислення.

Пам'ять грає дуже важливу роль в засвоєнні іншомовної професійно орієнтованої лексики. Пам'ять майбутніх ЛВМ різниться багатьма ознаками: швидкості, міцності, тривалості, точності й діють обсягу запам'ятовування.

Крім цього пам'ять має якісні індивідуальні відмінності, що стосуються, перш за все, домінування окремих видів пам'яті [36, 39].

Існує кілька класифікацій пам'яті: 1) за часом збереження матеріалу: миттєва, короткочасна, оперативна, довготривала, генетична; 2) за органом відчуття що переважає в процесах запам'ятовування: зорова, слухова, рухова, дотикова, нюхова, смакова і т.д.; 3) за використанням мнемотехнічних засобів: безпосередня, опосередкована; 4) щодо участі волі в процесах пам'яті: довільна, мимовільна; 5) щодо участі мислення в процесах пам'яті: механічна, логічна.

Миттєва (іконічна) пам'ять - найкоротша за часом збереження інформації пам'ять, яка здатна утримувати точну і повну картину сприйманого органами почуттів лише в момент сприйняття (0,1 - 0,5 сек.). В цей період викладачеві важливо залучити увагу студента до досліджуваного лексичного матеріалу.

Короткочасна пам'ять є спосіб збереження інформації протягом порівняно короткого часу, але набагато більшого, ніж в миттєвої (15 - 30 сек після припинення сприйняття її студентом). В цей час зберігається не повний, а лише узагальнений образ сприйнятого, його найбільш суттєвих елементів і працює автоматично без попереднього налаштування людини на запам'ятовування, але зате з установкою на подальше швидке відтворення лексичного матеріалу, який запам'ятався. Установка може впливати на тривалість запам'ятовування і без неї просте повторення якогось матеріалу не дає потрібного ефекту, оскільки пам'ять студентів носить виборчий характер: запам'ятовування залежить від свідомої установки на запам'ятовування [30, 36].

Обсяг короткочасної пам'яті майбутніх ЛВМ індивідуальний, але в середньому це 5 - 9 одиниць інформації. Основна роль цього виду пам'яті полягає в тому, що, не дивлячись на те, що ми отримуємо величезний обсяг інформації, завдяки короткочасній пам'яті відсівається непотрібна інформація і залишається тільки корисна. Крім цього довгострокова пам'ять у майбутніх ЛВМ не може функціонувати нормально без гарної короткочасної пам'яті, так як вона є обов'язковою проміжною ланкою. У даному випадку короткочасна пам'ять виступає в ролі сховища або фільтра, який пропускає потрібну

інформацію в довготривалу пам'ять. Роль викладача на даному етапі полягає в тому, що необхідно, по-перше, затримати увагу майбутніх ЛВМ на досліджуваному професійно орієнтованому лексичному матеріалі, а по-друге, не завищувати обсяг досліджуваного матеріалу [11, 12, 30, 36].

Оперативна пам'ять розрахована на збереження інформації протягом певного часу у подальшому відбувається забування відповідної інформації. Цей термін залежить від завдання, для вирішення якої потрібна інформація, що зберігається в оперативній пам'яті, і може варіюватися від декількох хвилин до декількох днів. Для майбутніх ЛВМ цей термін повинен бути як мінімум одне заняття, але з установкою на те, що цей матеріал їм знадобиться в майбутньому.

Довготривала пам'ять здатна зберігати інформацію протягом тривалого, практично необмеженого терміну. Цю інформацію майбутні ЛВМ можуть відтворити без забування, а багаторазове, систематичне використання цієї інформації збільшує термін її зберігання для подальшого відтворення [11, 13, 30, 36].

Довготривала пам'ять у майбутніх ЛВМ зазвичай починає працювати не відразу після сприйняття матеріалу, а через деякий час, який потрібен для переведення сприйнятого лексичного матеріалу з короткочасної пам'яті в оперативну, а потім в довготривалу, оскільки потрібен час для перемикавання уваги і внутрішньої психічної активності майбутніх ЛВМ з процесу сприйняття на процеси запам'ятовування і відтворення, які не можуть відбуватися одночасно [11, 30, 36].

Запам'ятовування - це свого роду кодування сприйнятої інформації і зберігання її у вигляді смислових кодів і структур. Відтворення інформації - це так зване розкодування, тобто переклад думки в слово. Запам'ятовування починається з фіксації інформації, яке відбувається ненавмисно в процесі діяльності. Запам'ятовування іншомовної професійно орієнтованої лексики має відбуватися в процесі мовної діяльності, перш всього. Важливими умовами запам'ятовування іншомовного професійно орієнтованого лексичного матеріалу також є: первинна подача матеріалу і характер викладу; емоційність, насичена

об'єктивної значимістю лексичного матеріалу, розуміння; смислове і мовне оформлення і перше відтворення (Збереження матеріалу відбувається вже під час ознайомлення і відтворення); повторення, тобто систематична опрацювання матеріалу, а не механічне повторення лексичних одиниць; цілісне заучування логічно пов'язаного матеріалу. [30, 36].

Зорова пам'ять включає в себе процеси збереження і відтворення інформації у вигляді зорових образів. Ейдетична пам'ять проявляється в здатності «бачити» сприйняту картину протягом тривалого часу після того, як вона перестала сприйматися.

Слуховий називають пам'ять, пов'язану з запам'ятовуванням і точним відтворенням різноманітних звуків. Рухова пам'ять – це запам'ятовування і відтворення з достатньою точністю різноманітних рухів. Емоційна пам'ять - це пам'ять на різноманітні приємні і неприємні емоційні (чуттєві) переживання. Викладачеві треба враховувати ці види пам'яті і підносити лексичний матеріал, по-перше, з використанням наочності: предметної, звуковий, контекстуальної, по-друге, використовувати лист і письмову мову для кращого запам'ятовування лексичного матеріалу (ведення словників, використання письмових вправ для закріплення матеріалу), і, по-третє, треба враховувати, що запам'ятовується краще емоційно забарвлений матеріал.

У цій роботі засобом формування професійної АЛК майбутніх ЛВМ є ІК, які дозволяють активно спиратися на зорову пам'ять студентів. А як загальновідомо, що 80% інформації людина отримує через зоровий аналізатор – око. При відтворенні ІК самостійно у майбутніх ЛВМ буде задіяне не лише зорова пам'ять а і інші види пам'яті.

Безпосередня пам'ять - це пам'ять, пов'язана з включенням процесів пам'яті при прямому, безпосередньому впливі того, що запам'ятовується або пригадується, на органи чуття у майбутніх ЛВМ і часто працює разом з мимовільної пам'яттю. опосередкована пам'ять нерідко поєднується з довільної і передбачає використання різних мнемотехнічних засобів для управління всіма процесами пам'яті (Осмислення, асоціації, структуризація лексичного матеріалу

допомагають краще запам'ятовувати матеріал і легше його відтворювати) [13, 30].

Механічна пам'ять пов'язана із запам'ятовуванням лексичних одиниць шляхом його багаторазового і безглузлого (механічного) повторення, логічна ж пам'ять пов'язана із запам'ятовуванням матеріалу за змістом і подальшим відтворенням за допомогою відповідних слів, тобто передбачає осмислення матеріалу, тому механічне повторення краще все ж доповнювати обмірковуванням або осмисленням матеріалу, що запам'ятовується лексичного матеріалу для того, щоб процеси пам'яті працювали більш продуктивно.

Іншим когнітивним процесом, що впливає на успішне засвоєння іншомовного професійно орієнтованого лексичного матеріалу у майбутніх ЛВМ, є увага, яке тісно пов'язане з пам'яттю. У психологічній літературі увагу розглядається як психічний процес, властивість особистості, психічний стан.

Увага – це «Внутрішня діяльність під покровом зовнішнього спокою» [25, 27, 43, с. 158]. Увага не є самостійним процесом і не має специфічного продукту, але має певні властивості: стійкістю, розподілом, об'ємом, сконцентрованістю, перемиканням.

Стійкість уваги майбутніх ЛВМ проявляється в здатності зберігати увагу на більш-менш постійному рівні протягом тривалого часу і залежить від індивідуальних фізіологічних особливостей людини, пов'язаних з властивостями нервової системи, загального стану організму в певний момент часу, мотивації (наявності або відсутності інтересу до досліджуваного професійно орієнтованого лексичному матеріалу), від зовнішніх обставин (чинників, які відволікають увагу).

Здатність розподіляти свою увагу між декількома об'єктами виражається в розподілі (або розподіляється) уваги, яке дозволяє здійснювати кілька дій або стежити за декількома об'єктами одночасно. При формуванні професійної АЛЖ у майбутніх ЛВМ розподіл уваги особливо важливо при виконанні умовно-комунікативних і комунікативних вправ [27, 43].

Обсяг уваги - це «його кількісно-якісна характеристика, яка визначається кількістю предметів, які майбутні ЛВМ здатні утримати в сфері своєї уваги » [27]. Це мінлива величина і залежить від змісту матеріалу і здатності структурувати його.

Концентрованість (концентрація, зосередженість) уваги «Означає наявність зв'язку з певним об'єктом або стороною діяльності » [43, с. 141]. Інтенсивність уваги висловлює цей зв'язок, і чим інтенсивніше увага у майбутніх ЛВМ, тим ясніше і чіткіше для них ті об'єкти, на які вони спрямовані [36, с. 29].

Різні властивості уваги зазвичай не залежать один від одного - майбутні ЛВМ можуть володіти високою концентрацією уваги і слабким перемиканням. Для викладача дуже важливо привернути увагу учнів через організацію його діяльності. Увага можна залучити «Зовнішніми» чинниками (новизна лексичного матеріалу) і «внутрішніми» (Емоційну забарвленість, інтерес, вольове зусилля). З цією метою ми в своїй роботі використовуємо технологію ІК.

Виділяють три групи «стимулів пізнавального інтересу»: 1) новизна матеріалу, практична значущість для життя; 2) різноманітність форм і методів навчання; 3) емоційність навчання, ставлення викладача до предмету і студентом.

У певний момент майбутні ЛВМ починають розуміти те, що знаходиться в полі зору, щоб це зробити, викладачеві треба виділити «предмет цілеспрямованої діяльності суб'єкта», оскільки чітко усвідомлюється зміст, який відповідає меті дії [36].

Р.С. Немов визначив мислення як пізнавальний процес, який включає «процес вирішення завдань, де під завданням розуміється мета, яку можна досягти шляхом перетворення заданих умов» [30, с. 15].

Види мислення поділяють за: продуктом (теоретичне, практичне, творче (продуктивне) і нетворче (репродуктивне); характером дій, за допомогою яких мислення реалізується як пізнавальний процес: мислення, що здійснюється в

умі, і мислення, що здійснюється за допомогою практичних дій; використанням логіки: логічне і інтуїтивне; за типом вирішуваних завдань: лінгвістичне, математичне, технічне, фізичне, хімічне, психологічне і т.д.; за рівнем розвитку і по ряду інших ознак: наглядно-дійове, наочно-образне, словесно-логічне. [30].

Практично всі види мислення беруть участь при формуванні англомовної професійної лексичної компетентності у майбутніх ЛВМ.

У структуру розвиненого мислення майбутніх ЛВМ входять певні типи операції: порівняння, аналіз, абстракція (абстрагування), узагальнення, конкретизація.

Крім операцій мислення у майбутніх ЛВМ виділяють процеси мислення (формами): думка, умовивід, визначення понять, індукція, дедукція.

Ці форми необхідні на етапі використання окремих професійних лексичних одиниць при виконанні комунікативних вправ для формування АЛК майбутніх ЛВМ.

Робота по формуванню професійної АЛК є невід'ємним елементом навчання майбутніх ЛВМ з самого початку вивчення англійської мови ще в школі і триває в освітній організації вищої освіти. Зміст навчання англійської мови орієнтоване на формування, розвиток і вдосконалення комунікативної компетентності, важливим компонентом якої є англомовної лінгвістичної компетентності [35].

Таким чином, щоб збільшити ефективність формування лексичної компетентності, буде доцільним застосовувати ІК, як візуальну наочність, та виконувати завдання з урахуванням вікових, психологічних та інших особливостей.

1.3. Психолого-методична характеристика інтелектуальних карт як засобу формування англомовної професійної лексичної компетентності майбутніх лікарів ветеринарної медицини.

У цьому розділі буде надана психолого-методична характеристика ІК як засобу формування АПЛК майбутніх ЛВМ. Буде надане визначення, що таке ІК і правила її будови.

Актуальним напрямом сучасної методики навчання іноземних мов є використання технологій інтерактивного навчання, яке у цьому дослідженні розуміємо наступним чином.

«Інтерактивне навчання іноземних мов – це спеціальна форма організації навчально – пізнавальної діяльності на занятті іноземної мови, при якій учні в складі малої групи (4-8 студентів) вирішують спільне навчальне комунікативно та / або особистісно орієнтоване завдання, перебуваючи в активній взаємодії і позитивній взаємозалежності та працюючи в умовах взаємної підтримки» [37, с. 199].

«Інтерактивні технології навчання іноземних мов – це сукупність прийомів роботи викладача, що відповідають особливостям інтерактивного навчання іноземних мов, за допомогою яких забезпечується досягнення на занятті поставлених цілей навчання з найбільшою ефективністю за мінімально можливий для їх досягнення період часу» [37, с. 200].

З огляду на все перераховане вище, на одному з етапів розвитку суспільства з'явилася необхідність застосування методу, який допоможе систематизувати і узагальнити отримані знання, закріпити вміння і навички. Таким методом став метод ІК.

ІК - це досить новий метод формування ІК, техніка зручного запису і систематизації інформації.

В українській мові на сьогодні є велика кількість перекладу англійського терміну “mind map”. У методичній літературі даний термін автори перекладали як: “карта пам'яті”, “карта розуму”, “карта думки”, “інтелект-карта”, “ментальна карта”, “концепт карта”, “асоціативна карта”. Однак, використання терміну “інтелектуальна карта” виявилось найбільш розповсюдженим варіантом [11, 16, 21, 22]. ІК - схема, на якій відображаються слова, ідеї, завдання або інші елементи, розташовані радіально навколо основного слова

або ідеї. Використовуються для генерування, відображення, структурування і класифікації ідей, і як допоміжний засіб при навчанні, організації, рішення проблем, прийняття рішень, і написання підготовки документів.

Метод ІК був винайдений Тоні Бьюзеном, англійським психологом, який встановив рекорд в запам'ятовуванні великих обсягів інформації і має найбільший в світі «коефіцієнт творчого мислення».

Користь застосування ІК в освіті очевидна. Заслужений учитель України В.Ф. Шаталов ще в минулому столітті ввів поняття - «опорно-графічний конспект», який необхідно використовувати для послідовного, логічного розкриття теми і розвитку творчого мислення учнів. Згодом метод опорної графіки і метод ІК почали використовувати ті ж основні принципи і застосовуватися для досягнення найважливіших педагогічних цілей.

ІК - це графічне вираження процесів багатовимірного мислення, і тому воно є найбільш природним способом мислення людського мозку. Однією з найбільш перспективних інтерактивних технологій навчання іноземних мов є технологія ІК (ІК). Застосування ІК на заняттях із іноземної мови, а саме англійської, сприяють розвитку АЛК у майбутніх ЛВМ. Використання ІК, чимало фахівців вважають однією з актуальних мотивуючих технологій у сучасному навчальному процесі. Цим питанням займалися такі вчені як Барі Б'юзени, Хорст Мюллер, О.В. Аксьонова, Н.В Терещенко, В.И. Копил, Л. Гурєєва, В. Карпова, Н. Козьміна, І. Лук'янченко, S. Bukhari, J. Dostal, G. King, A. Leyden та ін. науковці [2, с. 3-7; 11, 12, 45, с. 17].

Існує декілька визначень терміну ІК. Колтунович Т.А. і Поліщук О.М вважають, що ІК - це зручний інструмент для відображення процесу мислення та структурування інформації у візуальній формі, що реалізується у вигляді деревовидної схеми, на якій відображені пов'язані «гілками» слова, ідеї, ілюстрації, поняття тощо [21. с.21]. ІК за Терещенко Н.В. — це графічне вираження процесів багатовимірного мислення, або спосіб зображення процесу загального системного мислення за допомогою схем. Також може розглядатися як зручна техніка альтернативного запису [44].

Метод ІК є практичним застосуванням теорії радіантного мислення. Від слова Radiant - випускає світло, промені (променистий). Кожен промінь представляє собою асоціацію, і кожна асоціація, в свою чергу, має в своєму розпорядженні практично нескінченним безліччю зв'язків з іншими асоціаціями. [10, 13].

ІК - це симбіоз розумової і практичної діяльності учнів. При складанні ІК студент аналізує, подумки відокремлюючи інформацію, і виділяє в ній окремі частини, ознаки та властивості. При зчитуванні інформації з ІК студент виконує розумову операцію синтезу, подумки поєднуючи окремі елементи, частин і ознак в єдине ціле, а, саме, в текст.

Технологія ІК широко використовується на заняттях іноземної мови. Використання ІК допомагає студентам зрозуміти прочитаний текст і виділити головну думку, а в подальшому його відтворити, спираючись на складену карту. ІК виступає як опора для оволодіння, перш за все, лексичним навиком.

Існують певні правила створення ІК, розроблені Тоні Бьюзеном:

1. Проблема або слово розташовується в центрі.
2. Для зображення центральної ідеї можна використовувати малюнки, картинки.
3. Кожна головна гілка має свій колір.
4. Для створення карт використовуються тільки кольорові олівці, маркери і т. д.
5. Основні галузі з'єднуються з центральною ідеєю, а гілки другого, третього і подальшого порядку з'єднуються з головними гілками.
6. Гілки повинні бути вигнутими, а не прямими (як гілки дерева).
7. Над кожною лінією - гілкою пишеться тільки одне ключове слово.
8. Для кращого запам'ятовування і засвоєння бажано використовувати малюнки, картинки, асоціації про кожне слово [12].

Застосування ІК на заняттях англійської мови дозволяє:

1. Створити мотивацію до оволодіння іноземною мовою як засобом спілкування.
2. Організувати індивідуальну, групову та колективну діяльність учнів.
3. Конструювати навчальний зміст відповідно до вікових особливостей учнів.
4. Здійснювати диференційований підхід до учнів.
5. Організувати самостійну роботу учнів.
6. Організувати проектну діяльність учнів.
7. Навчити учнів

користуватися словниками, довідниками та іншими джерелами письмовій та усній інформації з метою пошуку необхідних значень, розшифровки словникових позначень. 8. Розвивати творчі та інтелектуальні здібності учнів, мислення, пам'ять, а також виявляти інтуїтивні здібності [13; 16].

ІК можна використовувати для: 1) Роботи з лексичним матеріалом: введення нової лексики, закріплення нової лексики, контроль лексики.

2) Роботи з граматичним матеріалом. Можна складати розумові карти з вивченого граматичного матеріалу з метою його засвоєння і запам'ятовування.

3) Роботи з текстовим матеріалом (складання планів переказів текстів у вигляді розумових карт і т. д.).

4) Навчання усного монологічного вислову за допомогою вербальних опор [15]. ІК виступає в якості вербальної опори висловлювання. Ефективно використовувати карти при підготовці до іспиту, так як на запам'ятовування і повторення інформації витрачається менше часу, її відтворення стає більш осмисленим.

5) Подання результатів проектної діяльності. Можна зобразити у вигляді ІК весь процес створення проекту, або тільки результати проекту, нові ідеї і т. Д. А потім під час представлення проекту пояснюється все те, що зображено на ІК.

б) Проведення "мозкового штурму".

За допомогою ІК можна створити сотні і більше ідей, які швидко генеруються, вони більш оригінальні та ефективні.

7) Проведення дискусії, дебатів.

Виготовляється ІК для кожної з сторін спору. Вони допомагають об'єктивно і ефективно досліджувати розбіжності. В результаті створюється третя ІК, на якій будуть відображені спільні висновки, рішення, результати роботи і досягнуті поступки з проблеми.

Однією з основних переваг ІК є те, що їх можна використовувати при вивченні будь-якої теми майбутніх ЛВМ практично будь-якого віку і будь-якого курсу [13, 44].

Оцінювання ІК відбувається з урахуванням: дотримання правил складання ІК, запропонованих Тоні Бьюзеном; правильності написання англійських слів і виразів; відповідності використовуваних слів, малюнків заданій темі, проблемі; наявності оригінальних ідей, оформлювальних рішень; прояви творчої діяльності студентів, їх індивідуальності [15, 44].

При побудові ІК на папері потрібно дотримуватися певних правил:

- Зосередитися тільки на ключових словах, поняттях. Саме вони позначаються основними блоками. Головний навчальний об'єкт зосереджується в центрі, всі інші асоціативні зв'язки йдуть в якості розгалуження від основного поняття.

- Для кожної гілки записуються родинні поняття і позначаються ключовими образами.

- Блок-схема повинна бути завершена

- всі блоки повинні бути пов'язані з іншим блоком і обов'язково мати присвоєні асоціації у вигляді графічних образів.

- ІК складається у вигляді дерева, де менш вагомі ідеї і поняття відгалужуються від центральних гілок.

На сьогоднішній день метод ІК застосовується в бізнесі, освіті, професійному розвитку, при прийнятті рішень, плануванні і інше.

Розглянемо ті переваги, які приносить метод ІК в освітній процес:

1. Карта знань допомагає реалізувати один з найважливіших принципів педагогіки - принцип наочності. Карта знань дозволяє охопити все одним поглядом, так як блок-схема показує все вагоме в асоціативних порівняннях і зв'язках.

2. Принцип побудови ІК корисно використовувати на заняттях для підведення підсумків з кожного предмету. Узагальнення даних по темі відображається на одному зображенні, вся інформація по навчальній темі трансформується в асоціативні зв'язки навчальних понять [11, 13, 44].

3. Карту знання можна будувати при конспектуванні великих за обсягом лекцій - замість довгих конспектів і витрат часу для запису матеріалів студент формує тільки одну блок-схему.

4. Метод ІК дозволяє розвинути творче мислення учнів.

5. Метод ІК розвиває логіку і вміння згортати весь навчальний матеріал до найважливішого, підвищує якість і інтенсивність навчання, тренує пам'ять.

6. Використання ІК допомагає учням підвищити концентрацію уваги.

7. За допомогою ІК і їх графічної привабливості процес генерації ідей стає більш швидким і ефективним. Так як робота з картою носить системний характер системної, організація брейншторму (генерація ідей) і сприйняття рішень стає набагато простіше.

Етапи підготовки викладачем заняття із застосуванням технології побудови ІК:

1. Вибір теми, презентація методу ІК.

2. Виклад матеріалу.

3. Тезове конспектування для визначення ключових понять і термінів.

4. Поділ на групи, роздача завдання по формуванню ІК знаннями.

5. Презентація готових ІК серед самих студентів.

В ході підготовки ІК по заданому прикладу студенти поглиблюють і закріплюють такі навички, як: систематизація знань (повторення вже вивчених раніше слів); визначення головного слова в реченні (абзаці) - тренування загального розуміння тексту; розвиток творчих навичок; обговорення навчального завдання в групі; командна праця; аналіз пройденого матеріалу [13, 43].

Так наприклад приведена ІК узагальнюють знання отримані раніше при вивченні окремих слів з будови скелету тварини. Використання ІК допомагаю студентам ЛВМ систематизувати отримані знання і поглибити їх при обговоренні у парах. Також можна використати ІК як опору при обговоренні. Можна також на основі ІК побудувати питання, скласти словник.

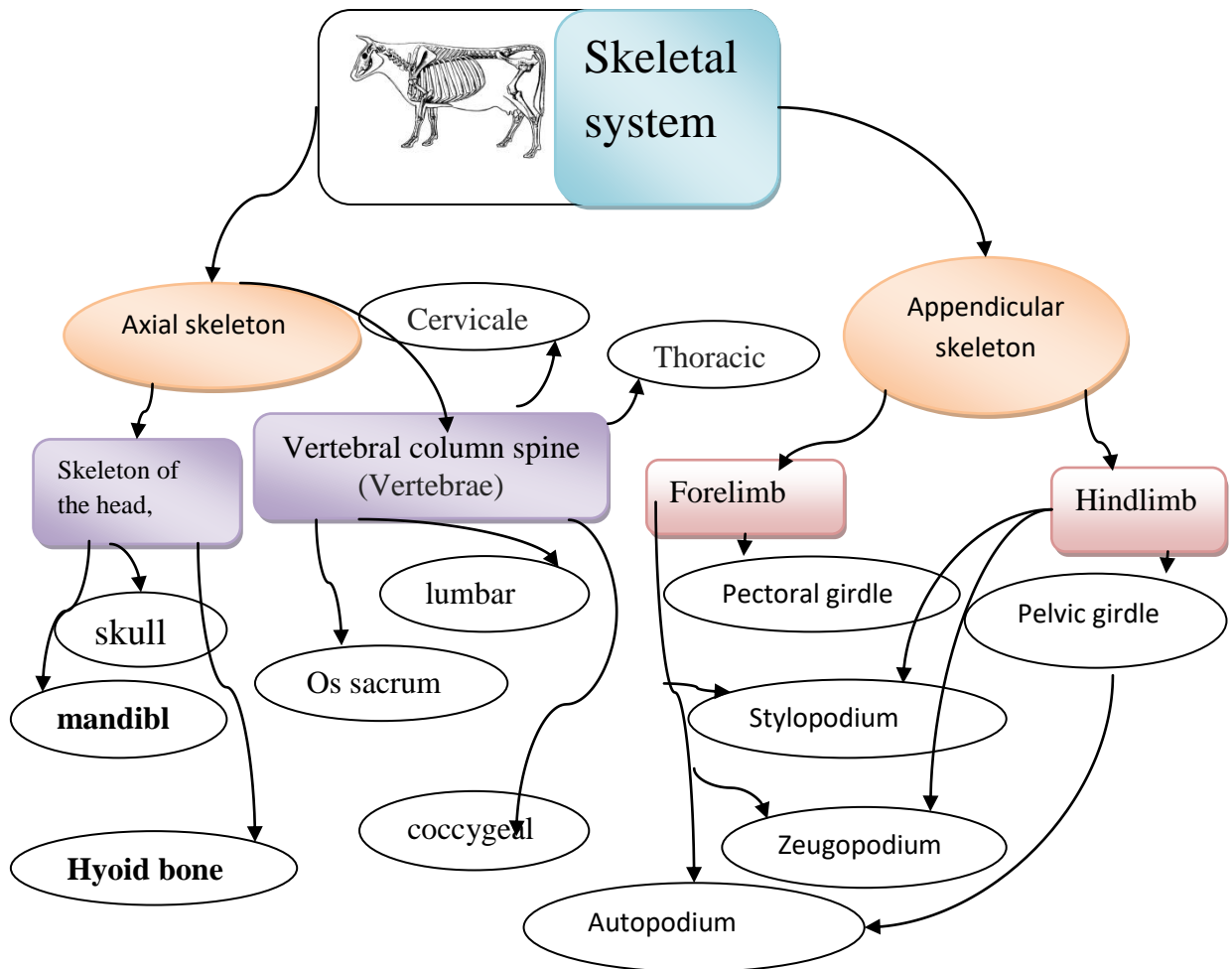

Рис 1.2 Інтелект карта: Skeletal system.

Ефективність використання даного методу пов'язана з психологічними особливостями процесу мислення, будовою людського мозку, що відповідає за обробку інформації. Ліва півкуля відповідає за логіку, аналіз, впорядкованість думок. Права півкуля - за ритм, сприйняття кольорів, уяву, уявлення образів, розміри, просторові співвідношення. Студенти, що навчаються, засвоюючи інформацію, використовують переважно ментальні здібності лівої півкулі. Це блокує здатність головного мозку бачити цілісну картину, здатність асоціативного мислення. ІК задіюють обидві півкулі, формують навчально-пізнавальні компетенції навчаються, розвивають їх розумові та творчі здібності.

Застосування ІК як засобу формування АПЛК майбутніх ЛВМ. Метод ІК може знайти застосування в будь-якій сфері життя, де потрібно вдосконалення

інтелектуального потенціалу особистості, вміння вирішувати різноманітні інтелектуальні завдання: навчання (конспектування лекцій, навчальної літератури); запам'ятовування (зв'язків між поняттями); презентації (створення структури: мінімум часу - максимум інформації; підготовка плану виступу); планування (управління часом; розробка проєктів); мозковий штурм (генерування нових ідей, творчість; колективне рішення завдань); прийняття рішень (бачення всіх "+" і "-" моментів, оптимальне рішення ситуації).

Використання методу ІК направлено на досягнення всіх видів результатів освоєння основної освітньої програми як загальної середньої, так вищої освіти (особистісних, метапредметних, предметних).

Метод ІК дозволяє: формувати комунікативну компетентність в процесі груповий діяльності; формувати вміння, пов'язані зі сприйняттям, переробкою і обміном інформацією (конспектування, анотування, участь в аналітичних оглядах); покращувати всі види пам'яті (короткочасну, довготривалу, семантичну, образну; прискорювати процес навчання.

Інтелектуальна карта має ряд відмінностей від традиційної лінійної форми подання інформації: легше виділити основну ідею, якщо вона розміщена в центрі листа у вигляді яскравого графічного образу; увага концентрується не так на випадковій інформації, а на істотних питаннях; чітко видно відносна важливість кожної ідеї. Основні ідеї, поняття розташовуються ближче до центру, а менш важливі - на периферії; швидше і ефективніше запам'ятовується і відтворюється інформація за рахунок її різнобарвного і багатовимірного подання; структурний характер карти дозволяє без зусиль доповнювати її новою інформацією; складаючи розумові карти, тобто малюючи думки, студенти демонструють індивідуальний спосіб сприйняття, обробки і подання інформації.

- Діяльність стає наочною, більш того, наочними стають і вміння, що формуються у студентів в процесі діяльності

Складання «авторських» ІК дає студентам можливість:

- провести рефлексію вивченого матеріалу по вивчаємому предмету;

- навчитися самостійної роботи з навчальним і довідковим матеріалами;
- розвивати особистісні якості, інтелект, просторове мислення, впевненість в своїх силах і здібностях, пізнавальну активність.

Стосовно до викладання навчальної дисципліни "Анатомія свійських тварин" доцільно використовувати в якості центрального об'єкта, базової ідеї ІК саме поняття - "Сільськогосподарська тварина". Це поняття, будучи ключовою концепцією, дозволяє концентрувати навколо себе основну масу асоціацій, що розходяться від центрального образу у вигляді гілок.

Конспектування за допомогою інтелектуальних карт економить час при вивченні нового матеріалу. При організації самостійної роботи студентів карта розуму дає алгоритм дій. При узагальненні знань інтелектуальна карта допомагає провести рефлексію учнів.

Технологія ІК ефективна при реалізації проектної діяльності на етапі розробки ідей, способів їх реалізації.

4. Результати використання технології Інтелектуальна карта унікальний, зручний і ефективний інструмент для викладача і студентів.

Ефективність даного методу полягає в наступному:

- метод відповідає реальним запитам студентів і відповідає віковому рівню їх розвитку;
- дозволяє в інтерактивному режимі вести роботу з підготовки до проміжної атестації в системі, використовуючи великоблочний метод закріплення знань, заощадити час;
- набуті знання студентів зберігаються в пам'яті значно довше, а частка засвоєного матеріалу значно вище;
- пошукова система Інтернет і навчальна література дають студентам можливість створювати свій власний інноваційний продукт - ІК;
- ІК можна використовувати як демонстраційний або роздатковий матеріал при узагальнюючому повторенні, при написанні творів, доповідей, рефератів, конспектування або анотування статей, параграфів, розділів навчальної

літератури, створення презентації, організації індивідуальної та групової роботи з підготовки до проміжної атестації;

- процес побудови ІК робить навчання творчим і захоплюючим.

Використання ІК як методу при вивченні предметів з "Ветеринарної медицини" дозволяє ефективніше формувати навчально-пізнавальні компетенції студентів в освітньому процесі.

Висновки до першого розділу

1. Формування професійної АЛК у майбутніх ЛВМ впливає на формування, розвиток і вдосконалення англомовної професійної компетентності в цілому. Від рівня сформованості професійної лексичної компетентності залежить уміння читати, розуміти фахову літературу і здійснювати професійне спілкування між спеціалістами відповідного профілю.

2. Процеси формування, формулювання і оформлення думки майбутніми лікарями ветеринарної медицини англійською мовою тісно пов'язані із вживанням та сприйняттям слів. Успішне засвоєння професійної лексики забезпечується комплексом когнітивних процесів (сприйняття і розпізнавання англомовних професійних лексичних одиниць в різних контекстах, увагу для контролю дій і операцій що виконуються майбутніми лікарями ветеринарної медицини з лексичним матеріалом, когнітивне мислення для осмислення особливостей лексичного матеріалу, пам'ять для запам'ятовування і відтворення матеріалу).

3. Професійний лексичний матеріал включає в себе терміни, семантично спеціалізовані слова і слова іншомовного походження, що вживаються в загальноприйнятих значеннях. Для формування професійної англомовної лексичної компетентності для студентів - майбутніх ЛВМ використовують не комунікативні, умовно-комунікативні та комунікативні вправи.

4. Застосування інтелектуальних карт на заняттях з англійської мови оптимізує навчальний процес, особливо при організації самостійної роботи студентів процесі ознайомлення та відпрацюванні досліджуваного

професійного лексичного матеріалу з метою формування і розвитку умінь і навичок володіння професійною англомовною компетентністю.

Вправи можуть виконуватися майбутніми лікарями ветеринарної медицини в письмовій або усній формі, на заняттях в аудиторії або самостійно, індивідуально, в парах або групах.

РОЗДІЛ 2. МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ ВЕТЕРИНАРНОЇ МЕДИЦИНИ З ВИКОРИСТАННЯМ ІНТЕЛЕКТУАЛНИХ КАРТ

2.1. Етапи формування англомовних лексичних навичок.

Формування АЛК у майбутніх ЛВМ у значній мірі залежить від розвинутих навичок використання професійної лексичної термінології. Цей процес становлення АЛК студента ветеринарної медицини є досить складним і тривалим і вимагає неабияких зусиль для пошуку вчителем оптимальних способів поповнення англомовного потенціального словникового запасу як основи АЛК, який, на думку О. Бігич, Н. Бориско та Г. Борецької повинен розширюватися поетапно. [7].

До етапів формування АЛК вчені [7, с. 234, 19, 25] відносять: 1) ознайомчий /підготовчий етап (некомунікативних (мовних) вправ); 2) етап автоматизації (умовно-комунікативних вправ); 3) етап застосування/використання (комунікативних/мовленнєвих вправ).

У процесі оволодіння АЛК майбутні ЛВМ мають пройти наступні етапи формування рецептивних та репродуктивних лексичних навичок. Основних етапів формування репродуктивних лексичних навичок три: 1) ознайомлення з новими лексичними одиницями; 2) автоматизації дій з новими лексичними одиницями на рівні слова, словосполучення та фрази; 3) автоматизації нових лексичних одиниць на рівні понадфразової єдності: монологічної, діалогічної з опорою; монологічної чи діалогічної без опори [7, с. 223].

Перший етап - етап ознайомлення передбачає введення студентів, майбутніх ЛВМ в іншомовне середовище та ситуацію спілкування, створення мотивації діяльності студентів для ефективного засвоєння нового лексичного матеріалу, ознайомлення студентів з новими лексичними одиницями, на якому відбувається формування знань про лексичну систему іноземної мови, правил її використання, ознайомлення з новим матеріалом, в тому числі і семантизація лексичних одиниць (пояснення значення слова), демонстрація її використання у

контексті, перевірка розуміння значення лексичних одиниць невербальним способом, запис їх у словник та фонетичне відпрацювання.

Етап ознайомлення носить орієнтувально-підготовчий характер, відповідно діяльність студентів – рецептивна та ознайомлювальна. На цьому етапі застосовуються такі вправи: рецептивні, умовно-комунікативні, некомунікативні ігрові (з мінімальною вербальною реакцією). Режим виконання вправ – фронтальний [7, с. 222].

Перекладні та безперекладні способи семантизації відокремлюють методисти Київської вищої школи. Серед перекладних способів вони розрізняють: однослівний переклад, багатослівний переклад, пофразовий переклад, тлумачення значення та пояснення лексичних одиниць рідною мовою. До безперекладних способів семантизації належать: наочна (картинки, предмети, жести, рухи) та мовна (за контекстом, ілюстрованими реченнями, зіставленням антонімів і зрідка синонімів, дефініцією, тлумаченням значення ЛО іноземною мовою тощо) семантизація [7, 45].

Слід зазначити, що вибір способу семантизації залежить від таких факторів, а саме: психолого-вікових особливостей майбутніх ЛВМ, ступеня навчання студентів, мовленнєвої підготовки, та, безперечно, від особливостей лексичних одиниць та їх належність до активного чи пасивного мінімуму.

Другий етап - етап автоматизації дій студентів з новими лексичними одиницями (формування навичок), який відбувається на рівні: словоформи; вільного словосполучення; фрази або речення. На цьому етапі здійснюється відтворення лексичних одиниць на рецептивному і продуктивному рівнях. Вправи на засвоєння форми та значення нових лексичних одиниць спрямовані на: називання орфографічно складних слів; групування за формальними ознаками; називання видових понять; заповнення пропусків буквами, складами, словами, яких не вистачає; називання слів за описом та зображенням; підбір синонімів, антонімів, еквівалентів на іноземній мові. Формування репродуктивних лексичних навичок має таку послідовність: імітація зразка мовлення; лаконічні відповіді на альтернативні запитання викладача;

підстановка у зразок мовлення; завершення зразка мовлення; розширення зразка мовлення; відповіді на різні типи запитань; самостійне вживання лексичних одиниць у фразі/реченні; 8) об'єднання зразків мовлення у понадфразові єдності – діалогічну та монологічну; 9) використання зразка мовлення у міні текстах [45, с. 22].

Імітація може відбуватися у вигляді альтернативних запитань викладача, на які студентам слід дати короткі відповіді, використовуючи нові ЛО. Тобто запитання, поставлене викладачем, містить матеріал для відповіді студента. Також можна запропонувати лаконічні відповіді на спеціальні запитання.

Вправи на імітацію можуть мати ігровий характер [93, с. 22], бо саме гра дозволяє організувати тренування у вживанні засобів спілкування із повторенням вивченого матеріалу. Застосування ігор пов'язане з комбінуванням засвоєного матеріалу в різноманітних ситуаціях спілкування. В основі можуть міститися різні історії та ситуації з кіноперсонажами, побудовані на популярних автентичних аудіо- та відеоматеріалах. На думку Л. М. Кочергіної, емоційно забарвлені, цікаві ситуації, закладені в основі гри, неабияким чином підвищують інтерес до обраного виду діяльності та сприяють кращому засвоєнню необхідного лексичного матеріалу [52, с. 49].

Елементи підстановки можуть бути вербальними (викладач може підказувати їх студентам усно або представити у ІК, із якого студент обирає потрібну лексичну одиницю) та невербальну (з допомогою малюнків) [7, с. 229].

Завдання викладача на цьому етапі – організувати роботу на занятті таким чином, щоб студенти змогли оволодіти формою, значенням, функцією лексичними одиницями та удосконалити рецептивні лексичними навички. Тобто викладач створює для майбутніх ЛВМ умови комунікації в усній і письмовій формах з використанням нових лексичних одиниць [44, с. 20].

Характер цього етапу – ситуативно-стереотипний. Доцільним є використання таких типів вправ: (ігрові) некомунікативні, умовно-комунікативні, репродуктивні, рецептивно-репродуктивні. Режими роботи:

фронтальний, парний, рухома ширенга тощо. Наведемо відповідний приклад вправи для даного етапу [Додаток А].

III. Етап автоматизації дій студентів з новими лексичними одиницями (формування навичок), який відбувається на рівні понадфразової єдності: діалогічної єдності / монологічної єдності з опорою; діалогічної єдності / монологічної єдності без опори. Від майбутніх ЛВМ вимагається продукування засвоєних лексичних одиниць на вище зазначених рівнях.

У свою чергу, викладач має підготувати ІК, які: 1) об'єднують засвоєні на занятті ситуації чи 2) комбінують ситуації декількох уроків; відпрацювати нові лексичні одиниці: 1) з опорою та 2) без опори; проконтролювати навички самостійного використання нових лексичних одиниць студентами на рівні понадфразової єдності у варіативних ІК. Характер цього етапу – варіативно-ситуативний. Типи вправ, які застосовуються на даному етапі: умовно-комунікативні, комунікативні, репродуктивні, рецептивно-репродуктивні, продуктивні. Відповідні прийоми: рольові ігри, симуляції, дискусії, опитування, складання історій тощо. Режими виконання завдань: індивідуальний, парний, мікрогруповий. На даному етапі студентам можна запропонувати таку вправу [Додаток А].

Розглянемо етапи формування рецептивних лексичних навичок: 1) ознайомлення з новими лексичними одиницями, 2) автоматизація рецептивних дій студентів з новими лексичними одиницями – розуміння на рівні фрази, мікротексту.

На першому етапі відбувається презентація та семантизація нових лексичних одиниць. Майбутні ЛВМ ознайомлюються з відповідною лексичними одиницями, як правило, у процесі читання з опорою на її графічний образ, потім виокремлюють дану лексичну одиницю з тексту, беруть до уваги її форму, встановлюють словарну форму, порівнюють її зі значенням у словнику та розкривають контекстуальне значення [45, с. 21].

Формування рецептивних лексичних навичок має наступну послідовність: заповнення пропущених лексичних одиниць у тексті,

завершення речень; вибір з тексту лексичних одиниць, що відносяться до певної підтеми, ситуації [7, с. 228].

Викладач має підготувати вправи, які будуть адекватними процесу читання, а саме: читання вголос для співвіднесення графічного образу лексичних одиниць з її звуковим образом; співвіднесення даної форми лексичних одиниць з її словарною формою і визначення значення лексичних одиниць у різних словосполученнях; заповнення пропущених лексичних одиниць в тексті, завершення речень; вибір із тексту лексичних одиниць, що відносяться до певної підтеми, ситуації, вибір однокореневих слів; визначення значення слова на основі знань його словотворчих елементів [7, с. 228]. Характер цього етапу: рецептивний. Типи вправ, які використовуються для формування рецептивних лексичних навичок: рецептивні, некомунікативні. Відповідні прийоми: співвіднесення багатозначного слова в контексті з його еквівалентом у рідній мові; визначення значення лексичних одиниць за контекстом; визначення значення лексичних одиниць за словниками; вибір із текст у слів, які мають тематичну чи семантичну спільність; вибір ключових слів у реченні, абзаці; знаходження в тексті «оціночних» слів, різні види перекладу. Режими виконання завдань: індивідуальний, парний, мікрогруповий. Наведемо відповідний приклад вправи [Додаток А].

Етапи формування англомовних лексичних навичок, запропонуємо наступні етапи роботи з ІК: 1) орієнтовно-підготовчий етап, основна мета якого полягає в семантизації медичного терміну; типи вправ, які використовуються на цьому етапі - рецептивні, умовно-комунікативні, некомунікативні ігрові (з мінімальною вербальною реакцією), режим роботи – фронтальний; 2) ситуативно-стереотипний етап, на якому відбувається тренування лексичних одиниць в ситуації з тваринами (чи з їх анатомічними одиницями); відповідні типи вправ – (ігрові) некомунікативні, умовно-комунікативні, репродуктивні, рецептивно-репродуктивні, режими роботи – фронтальний, парний, рухома ширенга; 3) варіативно-ситуативний етап, основна мета якого – застосування лексичних одиниць в різних ситуаціях з тваринами. На цьому етапі домінують

умовно-комунікативні вправи репродуктивного та продуктивного характеру. Режим виконання завдань - індивідуальний, парний, мікрогруповий.

Таким чином, у цьому пункті, розкрито етапи та підетапи формування репродуктивних лексичних навичок, визначено, що всі етапи відіграють важливу роль у засвоєнні лексичного матеріалу студентами; зазначено типи вправ, прийоми та режими роботи, які є доцільними на тому чи іншому етапі; наведено відповідні приклади вправ; описано діяльність викладача на всіх етапах засвоєння лексичного матеріалу; запропоновано власні етапи роботи з ситуаціями з тваринами на заняттях з англійської мови для формування АЛК.

2.2. Труднощі формування англомовної професійної лексичної компетентності майбутніх ЛВМ з використанням інтелектуальних карт.

Незважаючи на те, що ІК мають безліч прихильників і їх широко використовують в практиці навчання іноземної мови, вони не позбавлені недоліків (рис. 2.2). Одним з них є те, що складні поняття, важлива інформація вкрай спрощується і багато деталей узагальнюються і не беруться до уваги. Крім того, створюється, на перший погляд, видимість порядку, а насправді безліч відгалужень може заплутати студента.

Наступний недолік, пов'язаний зі створенням інтелектуальних карт, це спирання на асоціативне мислення. А воно, як відомо, є динамічним і змінним, і те, що викликало у нас деякий час назад одну асоціацію, може не викликати в сьогоденні і їх не можна багаторазово застосовувати на заняттях з англійської мови.

Складні дані і великий обсяг інформації так само працюють не на користь інтелектуальних карт. Значний набір інформації ускладнює будову схеми, тому що має на увазі безліч відгалужень, які можуть перетинатися. Таким чином виходить, що безліч розподілів, відгалужень і ключових слів знижують ефективність використання інтелектуальних карт.

Рисунок 2.2 Недоліки та переваги використання інтелектуальних карт у формуванні англомовної лексичної компетентності при підготовці майбутніх лікарів ветеринарної медицини.

При підготовці майбутніх ЛВМ у формуванні англомовної лексичної компетентності крім недоліків які виникають у роботі з ІК існує ряд труднощів

за рахунок застосування професійної термінології. В той же час вона вкрай необхідна при підготовці майбутніх ЛВМ. Специфічна медична термінологія досить складна і викликає певні труднощі при її вивченні.

Медичний термін - це мовний знак у спеціальній функції носія інформації про систему наукових знань і практичних заходів, об'єднаних метою діагностики, лікування і попередження хвороб, збереження і зміцнення здоров'я та працездатності людини, на розвиток, функціонування, розуміння і вживання якого впливають лінгвістичні й екстралінгвістичні фактори.

Фактори впливу на розуміння і вживання медичного терміна

1. Лінгвістичні фактори:

- особливості утворення медичних термінів греко-латинського походження (терміноелементи і елементи словотворення, спільне коріння латинських слів і англomовної медичної термінології)

- інтернаціональні медичні терміни і слова

- аббревіатури.

2. Екстралінгвістичні фактори

З методичної точки зору термін можна вважати засвоєним при оволодінні трьома основними компонентами плану змісту терміна, а саме:

- Абсолютною цінністю терміна (співвіднесеність його з науковим поняттям);

- Відносною цінністю терміна (інформація про здатність терміна вступати в родо - видові відносини, варіативність / інваріативність, синонімія, антонімія, паронімія, вмотивованість / невмотивованість);

- Зчленованого цінністю терміна (здатність поєднуватися з іншими словами-термінами) [19].

У зв'язку з цим постає питання обсягу і характеру інформації про медичні терміни, які повинні бути забезпечені майбутнім ЛВМ для успішного оперування ними в професійній діяльності. На думку вчених, семантизація лексики для використання в продуктивних видах мовної діяльності (мовлення, письмо) передбачає повідомлення інформації про абсолютну цінність лексичної

одиниці, про лексичний фон, про відносну цінність слова (здатність мати антоніми, синоніми, омоніми, пароніми та стилістичну або емоційну експресивну забарвленість), про зчленованість цінностей (синтаксичну і лексичну).

Семантизація лексики для забезпечення рецептивних видів мовної діяльності (аудіювання, читання) полягає в повідомленні студентам інформації про абсолютну цінність лексичних одиниць [1, с. 270].

Наприклад, показуючи макет нирки тварини або зображення мозку на малюнку, викладач називає його: kidney. Такий малюнок знайомий студентам з курсів профільних дисциплін, тому розуміння зображеного не викликає у них труднощів, а англomовний еквівалент поняття повідомляє викладач. Доцільно використовувати образотворчу наочність, зокрема, схеми, малюнки, де термінологічна лексика, підлягає семантизації і графічно оформлена (Додаток А)

2.3. Принципи формування англomовної професійної лексичної компетентності майбутніх лікарів ветеринарної медицини з використанням інтелектуальних карт.

ІК - це не тільки унікальний і простий метод запам'ятовування інформації. Відмітною властивістю методики є задіяти в процесі засвоєння інформації обох півкуль головного мозку, завдяки чому забезпечується його найбільш ефективна робота і інформація зберігається як у вигляді цілісного образу, так і в словесній формі (ключові слова). За допомогою використовуваних при побудові карт зорових образів посилюється глибина враження, що істотно збільшує запам'ятовування матеріалу. Слухаючи розмову, людина автоматично будує в розумі елементи ІК, впорядковуючи таким чином інформацію; читаючи книгу, він відразу відтворює в думках основні образи, поєднуючи їх між собою. Подібне змішання інформації не призводить до хаосу, а тільки збільшує ефективність роботи мозку, забезпечує запам'ятовування і упорядкування сприймають інформації [25; 26, 30].

При будові ІК ідеї стають більш чіткими і зрозумілими, добре засвоюються зв'язку між ними; метод дозволяє охопити матеріал "єдиним поглядом", сприйняти як єдине ціле. Карти легко піддаються розширенню і модернізації, реалізуючи принцип руху від загального до деталей. Крім того, їх можна легко і швидко повторювати, що сприяє міцному закріпленню матеріалу в пам'яті.

Складання карти пам'яті передбачає використання різних графічних засобів (малюнків, символів, стрілок, шрифтів). Лист переважно розташовувати горизонтально: так відводиться більше місця під малюнок, що дозволить його розширення та вдосконалення. У центрі сторінки розташовують і графічно акцентується увага на головну ідею (наприклад, назва нової теми). За допомогою різнокольорового виділення з "головної ідеї" виводяться лінії (гілки), кожна з яких відповідає певному фрагменту даної теми. Кожна гілка підписується. Для назви гілки підбирається ключове слово, найбільш повно відповідає темі даної галузі. На великих гілках поміщаються більш дрібні, відповідні розглядаються в темі гілки деталей, для їх іменування також підбираються ключові слова [12].

Карта може деталізувати настільки, наскільки це необхідно для розуміння теми. Для цього потрібно просто додавати все дрібніші гілочки до загального "дерева" карти. Саме в цьому і полягає рух від загального до конкретного: в центрі знаходиться загальне - тема (її відразу видно), а на всі боки від цієї ключової записи йдуть більш дрібні теми і дані по мірі зменшення їх спільності. Ключові слова пишуться друкованими літерами, розбірливо; розмір шрифту підбирається відповідно до важливістю даного ключового слова.

ІК повинні бути рясно забезпечені різними малюнками і власними символами (права півкуля у своїй діяльності орієнтується не на слова, а в основному на образи, просторові структури). Різними стрілочками показуються зв'язку між поняттями [12, 13, 15].

На заняттях з англійської мови створення і використання ІК тим чи іншим способом залежить від теми, цілей і завдань. У будь-якому випадку ІК -

це наочний спосіб представлення інформації, коли в центрі записано поняття, від якого відходять променями асоціації або пов'язані поняття.

1. Це можуть бути ІК для наочного зображення, наприклад, фразового дієслова. Їх можна швидко намалювати на занятті. У центрі пишеться дієслово, від нього відходять терміни, з якими він вживається, під терміном пишеться нове значення, яке придбало дієслово. Рекомендується англійські і українські слова писати різними кольорами, щоб можна було легко сфокусуватися на одному або іншою мовою за необхідності (додаток А).

2. Це можуть бути ІК до певної лексичної теми. Тоді ці ІК виглядають як величезні сонця з безліччю променів. У когось вони більше схожі на дерева. Правильність складання та зовнішня привабливість ІК приходять з досвідом, так як перед учнями стоїть завдання - зібрати всю лексику по одній темі разом, розподілити її по групах (якщо можливо), показати ці зв'язки графічно (у багатьох це викликає певні труднощі). Рекомендується виписувати не просто слова, а словосполучення за темами. Під кожним словом або словосполученням іншою ручкою або олівцем пишеться переклад [12, 13, 15].

3. Це можуть бути карти-опори для переказу тексту. Тоді в центрі записується назва тексту або його основна думка. Далі променями виписуються словосполучення. Між ними будується певна послідовність за допомогою стрілок і ліній.

4. ІК в якості домашнього завдання може ставити за мету повторення лексики. Якщо ІК намальована у вигляді тварини, то замість перекладу слів можна використовувати малюнки, схеми, значки, вирізані картинки, тобто потрібно внести особистісний компонент.

5. ІК хороші для підведення підсумків по темі, проблемі, питанню.

6. ІК є відмінним інструментом для мозкового штурму.

Класичну ІК можна створити наступним чином:

1. Горизонтально розташовується чистий аркуш паперу (краще А 4). При малюванні необхідно користуватися різнокольоровими ручками, фломастерами, маркерами, олівцями. Користуватися ластиком не

рекомендується. Особливу увагу треба приділити можливості використання кількох кольорів. Тоні Бьюзен радить використовувати не менше трьох поняттями [12, 13, 15].

2. У центрі листа розташовується центральний образ, який буде символізувати тему, з якого і починається робота, як на карті, так і в думках. Не обов'язково вміти малювати. Можна уявити думка схематично, використовувати вирізки зі старих журналів, чужі малюнки. Головне проявити фантазію. Істотні деталі повинні бути ретельно промальовані. Уява допоможе створити малюнки, в одному малюнку можна висловити тисячі слів, заощадивши таким чином час і сили, які потрібні були б, щоб записати ці слова. Більш того, малюнки запам'ятовуються краще, ніж слова. Малюнки можуть бути барвистими або схематичними, розфарбованими або чорно-білими. Все залежить від творця ІК поняттями [11, 13, 16].

3. Від центрального образу зображуються гілки, на яких розташовані найважливіші ключові слова і думки, що стосуються даної теми. Кожна гілка має містити одне слово або думка. Щоб підкреслити важливість цих гілок (адже вони стикаються безпосередньо з даною темою) потрібно промальовувати їх більш ретельно і збільшити їх розмір. Всі написи робляться друкованими літерами.

4. Від товстих гілок аналогічно зображуються більш тонкі гілки, уточнюючі основні думки. До ключових словами слід розташовувати асоціації. Кількість тонких гілочок не обмежена - їх може бути стільки, скільки ідей виникає. Чим більше розгалужень, тим менше шрифт.

Схема роботи з ІК в аудиторії: 1) викладач заздалегідь продумує логіку карти (які гілки звідки відходять, в якому кольорі має бути підписана і т.д.).

2) На занятті викладач надає студенту заготовку без картинок (але, наприклад, вже з продуманими термінологічними підписами).

3) Викладач пояснює тему, "йдуци" за картою, а картинки, що ілюструють поняття, як раз пропонує намалювати або написати студенту.

Завдяки ІК можна задіяти три канали надходження інформації. Дуже важливо, щоб студенту самотійно прорисовував картинки, тому що особиста асоціація працює краще чужий. Але при поясненні нової або складної теми, не слід розраховувати, що студенту тут же видасть на неї ефективну асоціацію. Тому бажано мати картинки, а студент може, наприклад, підібрати синоніми, або домалювати деталі яких не вистачає пізніше. Взагалі, на практиці виходить, що будь-яке представлення інформації щодо згаданого вище триступенева алгоритму вже, працює. Ця інформація може бути у вигляді сонечка, як ІК, у вигляді "річки", у вигляді тієї ж таблиці - головне, щоб була візуально видно логіка угруповання інформації і щоб до "створення" цього щось був залучений студент.

Підводячи підсумок необхідно зазначити, що на середньому етапі, ІК використовуються в завданнях, пов'язаних з реферування, резюмуванням статей, пошуком головної ідеї в тексті. Застосування ІК в навчанні може дати величезні позитивні результати, оскільки навчаються вчать структурувати і запам'ятовувати англомовну лексику, а також в подальшому відтворювати її. Розумові ІК допомагають розвивати креативне і критичне мислення, пам'ять і увагу майбутніх ЛВМ, а також зробити процеси навчання і вчення цікавіше, цікавіше і плідніше.

Висновки до другого розділу

У цьому розділі ми визначили лексичну навичку як синтезовану дію з вибору професійної лексичної одиниці. Також ми представили компоненти сформованості лексичної навички, що полягає в здатності миттєво викликати з довготривалої пам'яті терміни залежно від конкретного мовного завдання і включати його в мовний ланцюг. Лексичній навичці характерні автоматизованість, стійкість, гнучкість і свідомість.

На основі аналізу наукової літератури ми виділили такі труднощі засвоєння лексичного навички: 1) форма професійної лексичної одиниці; 2) значення професійної лексичної одиниці; 3) вживання.

У роботі над лексикою традиційно виділяють три основні етапи:

1) ознайомлення; 2) первинне закріплення; 3) розвиток умінь використання англомовних професійних лексичних одиниць у різних видах мовної діяльності.

Вивчення англомовної професійної лексики це процес, який охоплює кілька етапів. На першому етапі здійснюється введення нового слова, на наступному етапі учні тренуються в створенні лексичних мовних зв'язків в однотипних мовних ситуаціях. Результатом навчання є вміння майбутніх ЛВМ створювати динамічні лексичні мовні зв'язки, тобто вільно використовувати нові слова в спілкуванні і в цьому студентам дуже допомагають ІК для закріплення професійної лексики.

РОЗДІЛ 3

МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ЛВМ З ВИКОРИСТАННЯМ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИХ КАРТ.

3.1. Система вправ для формування англomовної професійної лексичної компетентності з використанням інтелектуальних карт.

У даному підрозділі наведено систему вправ для формування англomовної професійної лексичної компетентності для студентів, майбутніх ЛВМ з використанням ІК. Ефективність процесу засвоєння та організації процесу навчання досягається створенням раціонального комплексу вправ.

Вправа - це спеціально організоване в навчальних умовах багаторазове використання окремих операцій, дій або діяльності з метою оволодіння іншомовною комунікативною компетентністю або її компонентами [3, с. 56]. Вправи вважаються головним методичним засобом удосконалення та управління навчальною діяльністю, а правильно побудовані серії вправ роблять процес навчання раціональним, цілеспрямованим, комунікативним і результативним [44].

Під **комплексом вправ** розуміють організацію взаємопов'язаних дій розташованих в порядку зростання мовленнєвих труднощів, з урахуванням послідовності становлення мовленнєвих умінь і навичок в різних видах мовленнєвої діяльності [3, с. 60].

Комплекс вправ має забезпечити: підбір необхідних вправ, що відповідають характеру певної навички або певного вміння; визначення необхідної послідовності вправ; розташування навчального матеріалу та співвідношення його компонентів; систематичність / регулярність виконання певних вправ; взаємозв'язок різних видів мовленнєвої діяльності [4, с. 62].

Розроблена система вправ покликана формуванню навичок англomовної професійної лексичної компетентності з використанням ІК для студентів, майбутніх ЛВМ на заняттях з англійської мови, яка відповідає вимогам програми. У контексті нашої роботи це означає, що вправи повинні

забезпечувати майбутніх ЛВМ оволодінням знаннями з англійської професійної лексичної компетентності в і розвивати у них уміння розуміти англійську економічну лексику при сприйнятті значущої інформації та вміння усвідомлено користуватись термінологічною лексикою (наприклад, складати ІК відповідно до фахових завдань) під час смислової переробки отриманої інформації в процесі спілкування у межах сфери ветеринарної медицини. В цілому такі вправи мають забезпечити процес формування лексичної компетенції. Отже поставлена мета щодо створення комплексу вправ обумовлює виконання наступних завдань.

Проаналізувавши ряд робіт присвячених проблемі створення вправ для вивчення англійської мови (Н.І.Гез, Б.А.Лапідус, В.М.Плахотник, Г.В.Рогова, В.Л.Скалкін, Н.К.Скляренко, О.Б.Тарнопольський, Т.Hutchinson, D.Nunan, P.Ur та ін.), ми прийшли до висновку, що вправи мають відповідати вправи повинні бути сформовані за допомогою ІК. Систему вправ представимо у таблиці 3.1.

Таблиця 3.1.

Характеристика груп та типів вправ для кожного з етапів формування професійних лексичних репродуктивних навичок майбутніх лікарів ветеринарної медицини.

Групи вправ	Типи вправ
Група вправ на ознайомлення майбутніх ЛВМ з новими лексичними одиницями і формування знань про лексичну систему іноземної мови, правил користування нею, семантизація лексичних одиниць, демонстрація її використання.	Умовно-комунікативні. Рецептивні. З опорою. Фронтальні.
Група вправ на автоматизацію дій студентів з новими лексичними	(Ігрові) не комунікативні/ умовно – комунікативні.

одиницями (формування навичок), яка відбувається на рівні словоформи, вільного словосполучення, фрази / речення.	Репродуктивні / рецептивно–репродуктивні. З опорою. Фронтальні / парні / індивідуальні.
Група вправ на автоматизацію дій студентів з новими лексичними одиницями (формування навичок), яка відбувається на рівні понадфразової єдності.	Умовно – комунікативні / комунікативні. Репродуктивні / рецептивно – (ре)продуктивні / продуктивні. З опорою / без опори. Індивідуальні / парні / групові.

До першої групи вправ належать вправи на ознайомлення майбутніх ЛВМ з новими професійними лексичними одиницями і формування знань про професійну англомовну лексичну компетентність. Вправи для реалізації цього етапу на занятті з англійської мови включають такі підетапи: мотивація навчальної діяльності (див. Додаток А, вправа 1, 2); семантизація лексичних одиниць (див. Додаток А, вправа 2); перевірка розуміння значення лексичних одиниць (див. Додаток А, вправа 3);

До другої групи вправ належать вправи на автоматизацію дій майбутніх ЛВМ з новими професійними англомовними лексичними одиницями, яка відбувається на рівні словоформи, вільного словосполучення, фрази, речення. Вправи для реалізації цього етапу на занятті з англійської мови мають наступні прийоми: лаконічні відповіді на альтернативні запитання вчителя (див. Додаток А, вправа 4); підстановка у зразок мовлення (див. Додаток А, вправа 5); завершення зразка мовлення (див. Додаток А, вправа 6); відповіді на різні типи запитань (див. Додаток А, вправа 7); самостійне вживання лексичної одиниці у фразі/реченні (див. Додаток А, вправа 8);

До третьої групи вправ належать вправи на автоматизацію дій майбутніх ЛВМ з новими професійними лексичними одиницями на рівні надфразової єдності. Вправи для реалізації цього етапу містять в собі такі

підетапи: об'єднання мовленнєвих зразків з лексичними одиницями в монологічну єдність (див. Додаток А, вправа 4.); об'єднання мовленнєвих зразків з лексичними одиницями в діалогічну єдність (див. Додаток А, вправ 3.).

Підсумовуючи вище сказане, можна зробити висновок, що навчаючи професійній англомовній лексичній компетентності майбутніх ЛВМ нам слід пам'ятати, що всі вправи на формування професійної англомовної лексичної компетентності повинні передбачати не окремі завдання, а систему вправ де існує взаємозв'язок. Необхідно, щоб робота над реальним словником доповнювалась розширенням потенційного словникового запасу й розвитком мовленнєвої здогадки. Уніфікація всього цього можлива тільки за правильної організації і послідовності завдань.

Отже, використовуючи описану вище теоретичну модель комплексу вправ для формування професійної англомовної лексичної компетентності з використанням ІК для майбутніх ЛВМ, було розроблено її практична репрезентація – комплекс вправ для формування професійної англомовної лексичної компетентності з ІК в майбутніх ЛВМ на матеріалі теми «Об'єкт вивчення ветеринарної медицини». Розроблений комплекс вправ включає 7 вправ.

3.2. Модель організації процесу формування англомовної професійної лексичної компетентності майбутніх лікарів ветеринарної медицини з використанням інтелектуальних карт її експериментальна перевірка.

Модель розробленої системи вправ для формування ЛК з використанням ситуацій із об'єктами вивчення ВМ у майбутніх ЛВМ дає можливість теоретично обґрунтувати та практично розробити модель організації процесу навчання з допомогою запропонованої методики.

Ефективність розробленої системи вправ була експериментально перевірена за допомогою моделі, впровадивши їх в навчальний процес у вигляді експерименту, який було реалізовано засобом пробного навчання.

Перш за все, розкриємо зміст поняття «експеримент», що визначається як спроба, що потребує підтвердження чи спростування теорії, де вивчення явищ відбувається в певних умовах, що забезпечують появу тих процесів, спостереження яких необхідне для встановлення закономірних зв'язків між явищами [1].

За С. Ю. Ніколаєвою, пробне навчання – це дослідження, побудоване переважно на ерудиції та педагогічній інтуїції викладача, який здійснює науковий пошук, спираючись на власний досвід, без глибокого й тривалого вивчення проблеми проводить дослідження, завдяки якому підтверджується або спростовується висунуте і первинно обґрунтоване допущення, спрямоване на удосконалення окремих аспектів процесу навчання іноземної мови і культури.

Мета пробного навчання полягає у виявленні більш ефективної моделі розробленої системи вправ для формування АЛК з використанням ІК у майбутніх ЛВМ.

Проведення експериментального дослідження засобом пробного навчання потребувало виконання таких **завдань**:

1) підготувати анкетування для студентів ЛВМ з метою виявлення частотності використання ІК на заняттях, а також з'ясувати, які вподобання студентів ЛВМ та самих викладачів щодо даної методики;

- 2) розробити завдання для передекспериментальної та післяекспериментальної перевірки рівня сформованості АЛК майбутніх ЛВМ;
- 3) провести зрізи знань для визначення сформованості ЛК майбутніх ЛВМ до та після впровадження пробного навчання ;
- 4) описати критерії оцінювання завдань для майбутніх ЛВМ;
- 5) реалізувати пробне навчання на основі розробленої системи вправ;
- 6) інтерпретувати результати пробного навчання та сформулювати висновки щодо ефективності розробленої методики.

Так, у нашому дослідженні експериментом було охоплено 26 студентів 1 і 2 курсу навчання СНАУ протягом 2019-2020 рр. Майбутні ЛВМ було поділено на дві групи ЕГ 1 і 2001, кількісний склад яких був приблизно однаковим: ЕГ 2 – 13 студентів, 2001 – 13 студентів.

Оскільки методичний експеримент вимагає від організатора послідовності його проведення, вважаємо за потрібне розглянути етапи (фази) проведення експерименту, до яких належать: організація, реалізація, констатація та інтерпретація. Розглянемо їх детальніше.

Першочерговим завданням організаційного етапу експериментального дослідження було висунення гіпотези експерименту для її підтвердження чи спростування. Врахувавши теоретичні положення та методичні розробки для формування АЛК з використанням ІК дозволили висунути гіпотезу пробного навчання: модель системи вправ, за якої спостерігається досягнення студентами високого рівня сформованості АЛК є більш ефективною за таких умов:

- 1) попереднього ознайомлення майбутніх ЛВМ з технікою будови ІК
- 2) перевірки розуміння студентами ЛВМ тематики: об'єкт вивчення ветеринарної медицини.
- 3) подання лексичного матеріалу за поліциклічною моделлю (в невеликих однотипних блоках);
- 4) інтегрованого формування АЛК з іншими видами мовленевої діяльності;

- 5) поетапного формування АЛК з використанням ІК ситуацій із їх практичної діяльності в майбутніх ЛВМ;
- 6) інтеграції розробленої системи вправ в загальну систему навчання;
- 7) здійснення навчання на основі розробленої методики та відповідної системи вправ для формування АЛК майбутніх ЛВМ.

Наступний етап – *реалізаційний*, на якому відбувається проведення запланованого експериментального дослідження. Фаза реалізації складається з таких компонентів: передекспериментального зрізу, експериментального навчання, післяекспериментального зрізу. Перш за все, організатор має визначити рівень сформованості АЛК в студентів та виявити частотність використання ІК на заняттях з англійської мови майбутніх ЛВМ, а також з'ясувати, які об'єкти вивчення ветеринарної медицини є цікавими для студентів та самих викладачів. Для реалізації цієї мети нами було обрано метод анкетування (розроблено комплекс тестових завдань), з допомогою якого було визначено регулярність застосування викладачами на заняттях з англійської мови ситуацій, в яких задіяні тварини чи інші об'єкти вивчення ветеринарної медицини [Додаток А], вподобання студентів та викладачів об'єктів вивчення ветеринарної медицини. У ході анкетування майбутнім ЛВМ було запропоновано 7 запитань множинного вибору, викладачам – 9.

Аналіз результатів анкетування показав, що лише 7 % викладачів на заняттях з практики англійської мови використовують ІК, при цьому студенти відмічають, що метод ІК рідко використовуються у навчальному процесі, тому хотіли, щоб ІК більш активно використовувалися на заняттях, 82 % викладачів зазначає, що їм бракує даних наукових досліджень та теоретично обґрунтованих комплексів вправ для формування АЛК майбутніх ЛВМ з використанням ІК Крім цього, у ході анкетування було виявлено, що вподобання викладачів та студентів щодо об'єктів вивчення ветеринарної медицини значно різняться. Наприклад, більшість студентів віддають перевагу анатомії тварин (83%), цитології (57%) та інфекційним захворюванням (73%), у

той час як викладачі види тварин (94%), незаразним хворобам (94%) та фізіології (78%)

Визначення рівня сформованості АЛК студентів відбулося завдяки виконанню майбутніми ЛВМ завдань доекспериментального зрізу оцінювання результатів якого проводилося відповідно до наступних *критеріїв*: 1) критерій повноти та точності розуміння лексичних одиниць; 2) критерій лексичної правильності; 3) критерій лексичної сполучуваності; 4) критерій широти діапазону мовних засобів [7].

1. Критерій повноти та точності розуміння лексичних одиниць визначає рівень сформованості лексичних навичок правильно розкривати значення лексичних одиниць відповідно теми. 2. За критерієм лексичної правильності в майбутніх ЛВМ перевірявся рівень сформованості контекстуального та ситуативного вживання лексичних одиниць. 3. Критерій лексичної сполучуваності визначає рівень оперування лексичних одиниць за тематикою, оцінює здатність комбінувати лексичними одиницями. 4. Критерій широти діапазону мовних засобів характеризує якість та доцільність вибору мовних засобів для вираження комунікативної ідеї в уявній виробничій ситуації.

Аналіз результатів доекспериментального зрізу знань показав, що рівень сформованості АЛК у студентів майбутніх ЛВМ знаходиться на недостатньому та середньому рівнях. Так, середній коефіцієнт сформованості АЛК з на матеріалі теми «об'єктів вивчення ветеринарної медицини» за вищезазначеними критеріями в 1901 варіюється від 2,8 до 3,6, а в 2020 від 2,7 до 3,5.

Після аналізу результатів передекспериментального зрізу, відбулося впровадження розробленої методики в навчальний процес для визначення більш ефективної моделі на базі розробленої системи вправ для формування АЛК майбутніх ЛВМ на матеріалі теми «об'єктів вивчення ветеринарної медицини».

Варійованою умовою дослідження було визначено факт технології впровадження ІК у процес формування АЛК майбутніх ЛВМ. Так, у 1901 методикою було впроваджено без попереднього ознайомлення студентів методикою ІК, у той час як у 2020 запропонована методика слідувала за попереднім ознайомленням студентів з методикою ІК за допомогою підготованих заздалегідь матеріалів.

Методом наукового дослідження, використаним на цьому етапі, було проведення пробного навчання, спрямованого на формування АЛК з використанням ІК, та виконання відповідних вправ на перевірку сформованості АЛК майбутніх ЛВМ.

Останній крок цього етапу – перевірка рівня сформованості АЛК після проведення пробного навчання. Для виконання завдань цього етапу нами було проведено післяекспериментальний зріз для визначення більш ефективної моделі формування АЛК з використанням ІК майбутніх ЛВМ, який оцінюється за критеріями доекспериментального зрізу. Завдання післяекспериментального зрізу.

Наступний етап експериментального дослідження – *констатаційний*, який має на меті обробку результатів дослідження та формулювання висновків. Виконання завдань наприкінці пробного навчання показало, що рівень сформованості АЛК з використанням ІК у студентів II-ої групи значно вищий, ніж у I-ої (від 3,2 до 4,1 – I група, від 4,0 до 4,7 – II-а група) табл. В.1 [Додаток В.1].

Завершальний етап експериментального дослідження – *інтерпретаційний*, на якому відбувається аналіз даних. На основі отриманих результатів проведеного розвідувального експерименту можемо зазначити, що формування АЛК з використанням ІК майбутніх ЛВМ є ефективнішим при попередньому ознайомленні студентів з ІК, їх будовою.

Одержані результати експерименту дають підстави стверджувати, що 2-га модель організації навчання для формування АЛК з використанням ІК в майбутніх ЛВМ є більш ефективною, ніж 1-ша, оскільки рівень засвоєння

студентами ЕГ2 лексичних знань та набуття відповідних навичок є вищим. Тож рекомендуємо використання системи вправ, яка реалізована в 2-ій моделі до впровадження в навчальний процес майбутніх ЛВМ на середньому ступені навчання з врахуванням методичних рекомендацій пункту 3.3. цього дослідження.

3.3. Методичні рекомендації з формування англомовної професійної лексичної компетентності майбутніх лікарів ветеринарної медицини з використанням інтелектуальних карт

Завданням цього підрозділу є розробити методичні рекомендації для проведення занять з англійської мови у майбутніх ЛВМ з метою формування англомовної професійної лексичної компетентності з використанням ІК.

Специфіка вивчення англійської мови майбутніх ЛВМ пов'язана з їхніми професійними потребами і полягає, перш за все, в формуванні англомовної професійної лексичної компетентності, з метою спілкуванні із зарубіжними колегами з метою обміну досвідом і отримання нової інформації. В зв'язку з цим перед викладачем постає завдання організувати навчання, яке буде відповідати професійним потребам майбутніх ЛВМ, забезпечить готовність не тільки до професійного, а і міжкультурного спілкування. З цією метою використання ІК для навчання необхідно організувати таким чином, щоб професійні потреби зумовлювали пізнавальну та мовленнєву активність майбутніх ЛВМ.

Важливо пам'ятати, що для організації занять з використанням ІК з опрацювання та засвоєння майбутніх ЛВМ іншомовної лексики за спеціальністю необхідно створити такі умови навчального середовища, які б забезпечували студентам розуміння професійних термінологічних одиниць та розвивали у них уміння практично використовувати цю лексику в спілкуванні своєї сфери діяльності.

З цією метою викладачу слід знайти комунікативний контакт зі майбутніми лікарями ветеринарної медицини, створити сприятливий

психологічний клімат та позитивну атмосферу у студентському середовищі, враховуючи психолого-вікові особливості студентів, а також налаштувати їх на оволодіння професійною лексикою англійської мови протягом аудиторних занять, індивідуальної та самостійної роботи. Це допоможе підтримувати на достатньому для професійного спілкування рівні активність студентів, пробудить інтерес та зацікавленість. Дозволить майбутніх ЛВМ повною мірою реалізувати свій мовний і професійний потенціал.

У практичній частині представляються методичні рекомендації до технологічної карти (Додаток А.1), яка охоплює поетапну роботу двох уроків з використанням розроблених лексичних вправ з Додатка А роботи, і складання ІК на основі тексту. Методичні рекомендації детально розкривають кожен етап уроку, а, саме, які універсальні навчальні дії формуються у учня на кожному етапі.

Додаток А.1. включає в себе текст і ментальну карту (рис. А.1), яка була складена учнем на основі тексту в ході роботи. Технологічна карта включає в себе урок на тему «Animal species». На кожному етапі заняття у майбутніх ЛВМ формуються певні універсальні навчальні дії. Отже, заняття включали в себе кілька етапів: мотивація до навчальної діяльності; актуалізація опорних знань; застосування нових знань; включення в систему знань і повторення; рефлексія.

Перший етап мотивації до навчальної діяльності включає в себе привітання вчителя, організаційний момент. На даному етапі можна запропонувати майбутнім ЛВМ самим вивести тему уроку, завдяки перегляду відеофрагменту по темі. Після перегляду відео необхідно дізнатися, що студенти почули з відео. Це можуть бути окремі слова або фрази. Можна, можливо написати почуті слова на дошці, що допоможе студентам швидше відгадати тему заняття. Це формує критичне і асоціативне мислення. На даному етапі також формуються особистісні універсальні дії. Наприклад, мотивація навчальної діяльності.

Другий етап - актуалізація опорних знань. На цьому етапі викладач пропонуємо розроблені лексичні вправи з програми. Дані вправи сприяють

формуванню лексичного навички у студентів. Разом з лексичним навиком формуються професійні пізнавальні, особистісні та регулятивні навчальні дії. На цьому етапі до пізнавальним процесам можна віднести аналіз фактів і явищ, до особистісним - формування мотивації досягнення і інтересу до навчального матеріалу при виконанні лексичних вправ, до регулятивних - визначення мети своїх навчальних дій.

Третій етап - застосування нових знань. На даному етапі майбутні ЛВМ працюють з текстом, подальша їх завдання - складання ІК на основі тексту, яка є опорою для монологічного мовлення по темі. На даному етапі майбутні ЛВМ формують пізнавальні дії в пошуку і виділення необхідної інформації.

Наступний етап - включення в систему знань і повторення. Майбутнім ЛВМ необхідно скласти монолог по темі, спираючись на ІК.

ІК - це візуалізація мислення. Вона потрібна, щоб розповісти матеріал по темі, більш того при складанні ІК інформація і нова лексика краще буде засвоюватися. На цьому етапі формуються пізнавальні та особистісні навчальні дії. У пізнавальні дії можна віднести усвідомлене будова професійного висловлювання.

До останнього етапу належить рефлексія. Майбутнім ЛВМ потрібно виконати аналіз якості своєї роботи. Учні відповідають на запитання викладача, які допомагають усвідомити значущість теми заняття і професійної лексики, також студенти висловлюють свою думку. На цьому етапі у майбутніх ЛВМ формуються пізнавальні, особистісні та регулятивні дії. Пізнавальні дії включають в себе аналіз власних досягнень. Регулятивні дії являють собою контроль і оцінку своїх дій, усвідомлення того, що засвоєно, а що підлягає доопрацюванню. До особистісним діям відноситься вміння розвивати здатність до самооцінці.

По закінченню пропонованого курсу майбутніх ЛВМ повинні оволодіти певними граматичними конструкціями і професійними комунікативними здібностями, які передбачають спілкуватися в діалозі і відповідає на питання.

Висновки до третього розділу.

Використання ІК на заняттях з англійської мови слугують досягненню високого рівня розвитку лексичної навички, дозволяючи в найкоротші терміни ввести, розширити і закріпити майбутнім ЛВМ професійну термінологію. Оптимально підібрані вправи, несуть смисловий і практичний характер, дозволили розвинути комунікативні навички і сприяли інтелектуальному розвитку майбутнім ЛВМ.

На початковому етапі виконуються рецептивно-репродуктивні вправи на імітацію, називання та ідентифікацію лексичних одиниць. Для цього етапу навчання фахової лексики доцільним є використання переважно некомунікативних, повністю керованих вправ зі слуховими чи зоровими формальними опорами. Вони можуть непрямо повідомляти значення слова чи словосполучення або містити елемент здогадки і таким чином не тільки сприяти первинному закріпленню лексики, але й задіювати зв'язки з іншими аспектами мови (див. додаток А.1, А.2) приклад вправи першого етапу з теми «Об'єкт вивчення ветеринарної медицини», розробленої за допомогою ІК з опорою на попередні практичні розвідки.

Вправи другого етапу спрямовані на відпрацювання різних операцій на функціонування лексичної навички: вибір одиниці із семантичного простору згідно із задумом висловлювання, семантично обумовлене комбінування слів і словосполучень, розгортання чи навпаки редукція ситуативних висловлювань, ситуативні заміни. За своїм характером ці вправи є умовно-комунікативними, частково керованими та індивідуальними. Вони передбачають наявність мовленнєвого завдання і ситуації, що забезпечують принцип інтерактивності, а також можливість використання слухових та зорових змістових опор. Ці вправи (Додаток А.3, А.4, А.5.), спрямовані на опанування нової лексики, несуть в першу чергу смисловий характер, оскільки передбачають виконання дій «в умі», з опорою і без опори на зовнішні джерела. Вони також сприяють придбання «сенсорної» інформації про лексичної одиниці, яка в подальшому сприяє успішному здійсненню мовної діяльності. Згідно Шамова, такі вправи

ведуть до накопичення «Певного фонду розумових дій», що сприяють концептуалізації. Концептуалізація ж, в свою чергу, сприяє первинній роботі над словом і її освоєння.

На третьому етапі лексичні навички удосконалюються. На цій стадії студенти за умов достатньої підготовки та вірного проходження попередніх стадій, готові до виконання вправ на включення лексичної одиниці у просте і складне висловлювання, і вправ, які забезпечують поступовий перехід від удосконалення лексичних навичок до розвитку мовленнєвих умінь. Усі завдання, які виконуються на цьому етапі, є комунікативними, з мінімальним керуванням, вони призначені для індивідуальної та групової роботи. Такі вправи також повинні містити мовленнєву ситуацію і мовленнєве завдання.

На третьому етапі лексичні навички удосконалюються. На цій стадії студенти за умов достатньої підготовки та вірного проходження попередніх стадій, готові до виконання вправ на включення лексичної одиниці у просте і складне висловлювання, і вправ, які забезпечують поступовий перехід від удосконалення лексичних навичок до розвитку мовленнєвих умінь. Усі завдання, які виконуються на цьому етапі, є комунікативними, з мінімальним керуванням, вони призначені для індивідуальної та групової роботи. Такі вправи також повинні містити мовленнєву ситуацію і мовленнєве завдання. Вправи третього етапу (Додаток А.6, А.7, А.8,) сприяють запам'ятовуванню і відпрацюванню лексичних одиниць, що означає, становленню комунікативної компетенції. Вправи, з використанням ІК на занятті з англійської мови формує лексичний навик, так як ІК це техніка візуалізації мислення. Складання таких карт допомагає учневі розбити отриману інформацію або лексичний матеріал по блокам і запам'ятовувати її поступово. Таким чином, лексичні вправи і складання ІК формують англомовну лексичну компетентність у майбутніх ЛВМ на заняттях з англійської мови. Студенти оволодівають критичним мисленням, тобто виконувати розумові операції мислення і вчаться здійснювати їх на практик.

ВИСНОВКИ

З метою оптимізації та інтенсифікації процесу навчання іноземної мови у вищій школі основний акцент переноситься на самостійну роботу. У зв'язку з цим, викладач повинен формувати не тільки лексичний навик студентів у роботі над лексичними одиницями, виконуючи лексичні вправи, а також повинен формувати англomовну професійну лексичну компетентність, якими повинні оволодіти майбутні ЛВМотримавши свій фах.

У нашій роботі представлені лексичні вправи з використанням ІК, технологія складання ІК, які позитивно впливають на формування англomовної професійної лексичної компетентності, якими повинні оволодіти майбутні лікарі ветеринарної медицини, все це підтверджують методичні рекомендації по використанню лексичних вправ з використанням ІК на заняттях з іноземної мови. Лексичні вправи з використанням ІК довели свою ефективність в ході здійснення практичних занять зі студентами. Завдяки використанню подібних способів актуалізації лексики, стало можливо активне засвоєння фахової лексики, а також введення її в активний словниковий запас.

В результаті проведеного дослідження у першому розділі ми вивчаємо теоретичні основи формування англomовної професійної лексичної компетентності майбутніх ЛВМ з використанням інтелектуальних карт. В цьому розділі було з'ясовано мету та зміст формування англomовної професійної лексичної компетентності майбутніх ЛВМ. Досліджено психолого-вікові передумови формування англomовної лексичної компетентності майбутніх ЛВМ. Визначено психолого-методичну характеристику інтелектуальних карти як засобу формування англomовної професійної лексичної компетентності майбутніх ЛВМ. Була надана психолого-методична характеристика етапів формування лексичних навичок.

У другому розділі було висвітлені методичні засади формування англomовної професійної лексичної компетентності майбутніх ЛВМ з використанням інтелектуальних карт. Розроблена типологія труднощів формування англomовної професійної лексичної компетентності майбутніх

ЛВМ з використанням інтелектуальних карт. З'ясовано принципи формування англомовної професійної лексичної компетентності майбутніх ЛВМ з використанням інтелектуальних карт. Також практично розроблено систему вправ для формування англомовної професійної лексичної компетентності майбутніх ЛВМ з використанням інтелектуальних карт. Для уточнення завдань дослідження було проведено анкетування майбутніх ЛВМ щодо доцільності використання інтелектуальних карт з метою формування англомовної професійної лексичної компетентності. Експериментально перевірено розроблену методику засобами розвідувального експерименту в процесі пробного навчання. Практично розроблений комплекс вправ для формування англомовної лексичної компетентності майбутніх ЛВМ з використанням інтелектуальних карт на матеріалі теми: «Об'єкт вивчення ветеринарної медицини»

Таким чином використання ІК на заняттях з англійської мови слугували досягненню високого рівня розвитку лексичного навички, дозволяючи в найкоротші терміни ввести, розширити і закріпити майбутнім ЛВМ професійну термінологію. Оптимально підібрані вправи, несуть смисловий і практичний характер, вони дозволили розвинути комунікативні навички і сприяли інтелектуальному розвитку майбутнім ЛВМ.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Азимов Е. Г., Щукин. А. Н. Новый словарь методических терминов и понятий (теория и практика обучения языкам). Москва, 2009. 448 с.
2. Аксьонова О. В. Досвід використання методу інтелект-карт в економічному навчанні. Удосконалення змісту та форм організації навчального процесу відповідно до міжнародних стандартів: Зб. Наук.-метод. конф., Київ, 2-4 лютого 2005 р. Т. 1. К: КНЕУ, 2005. С. 3-7.
3. Архипова, Г.С. Формирование иноязычной компетентности будущего специалиста (медицинского профиля): автореферат дис. ... канд. пед. наук: 13.00.08. Чита, 2006. 23 с.
4. Барбакова Е. В. Методика использования опор для чтения текстов различных функциональных стилей: автореф. дис ... канд. пед. наук: 13.00.08. Улан-Уде, 2005, 18 с.
5. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики: підручник. Київ: Академія, 2004. 342 с.
6. Беляєва О. М. Лінгвістичні та методичні аспекти формування лексичної компетенції студентів вищих медичних навчальних закладів // Лінгвістичні та методичні проблеми навчання мови як іноземної: Матеріали шостої міжнародної науково-практичної конференції (Редколегія: проф. Зернова В. К. та ін.). Полтава, 2006, 257 с.
7. Бігич О. Б., Бориско Н. Ф., Борецька Г. Е. та ін. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика: підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів./ за загальн. ред. С. Ю. Ніколаєвої. К: Ленвіт, 2013. 590 с.
8. Биконя О. Організація самостійної позааудиторної роботи з англійської мови студентів економічних спеціальностей: монографія. Чернігів: ЧНТУ, 2015. 432 с.
9. Бірецька Л. С. Формування англомовної лексичної компетентності майбутніх лікарів у професійно орієнтованому читанні: автореф. дис... на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: 13.00.02. Київ, 2015. 18 с.

10. Бьюзен Т. Думайте ефективно. Минск: Попурри, 2008. 299 с.
- 11.12. Бьюзен, Тони. Карты памяти: уникальная методика запоминания информации [Текст] / Тони Бьюзен, Джо Годфри Вуд; [пер. с англ. О. Ю. Пановой] Москва: "Росмэн", 2007. 326 с.
12. Бьюзен, Тони. Карты памяти: используйте свою память на 100% [Текст] / Тони Бьюзен, Сюзанна Эббот; [пер. с англ. У. В. Сапциной] Москва: "Росмэн", 2007. 192 с.
13. Інноваційні технології навчання іноземних мов професійного спрямування: матеріали до наук.-метод. семінару /за ред. О.В.Василенко, І.Г. Галдецька. Київ: Вид-во НАВС, 2017. 82 с.
14. Інтерактивні технології навчання: Теорія, досвід: метод, посіб. / авт.- уклад.: О. Пометун, Л. Пироженко. Київ: АПН, 2002. 136 с.
15. Иванов П. П. Использование интеллект-карт в учебном процессе / П. П. Иванов // Информатика и образование. 2012. № 2. С. 68-71.
16. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / наук. ред. укр. видання С. Ю. Ніколаєва. К.: Ленвіт, 2003. 273с.
17. Зимняя И.А., Ильинская Е.С., Психологический анализ урока иностранного языка. // ИЯШ № 2, 1986. 24 с.
18. Зимняя И.А., Педагогическая психология: учебник для вузов, 2-е изд., доп. и испр. М.: Логос, 2009. 384 с.
19. Задорожна І. П. Теоретико-методичні засади організації самостійної роботи майбутніх учителів з оволодіння англomовною комунікативною компетенцією: дис. ... д.пед.н.: 13.00.02. Київ. нац. лінгв. ун-т. К., 2012. 48 с.
20. Кожушко С.П. Інтерактивні технології навчання у підготовці майбутніх фахівців туристичної галузі до професійної взаємодії. Вісник Університету імені Альфреда Нобеля. Серія: Педагогіка і психологія. 2017. № 2. С. 244–249.
21. Колтунович Т.А., Поліщук О.М. Використання ментальних карт як засобу візуалізації у процесі викладання соціальної психології. Молодий вчений. 2019. № 7.1 (71.1) липень 2019 р. С. 19-26.

22. Пометун О. І. Компетентнісний підхід у сучасній освіті : Світовий досвід та українські перспективи / під заг. ред. О. В. Овчарук. Київ : «К.І.С.», 2004. 115с.
23. Кондакова, М.Л. Дистанционные образовательные технологии как средство организации профильного обучения [Текст]: автореф. дис. ... канд. пед. наук 13.00.02 М., 2006. 25 с.
24. Краснощекова, Г.А. Обучение профессионально ориентированному иноязычному общению студентов неязыковых вузов [Текст] / Г.А. Краснощекова // Языковые коммуникации в системе социально-культурной деятельности. Изд-во Самарской государственной академии культуры и искусств, 2005. С. 281-285.
25. Лapidус, Б.А. Методика обучения неродному языку как наука: достижения, недостатки, проблемы / Глядя в будущее. Первый советско-американский симпозиум по теоретическим проблемам преподавания и изучения иностранных языков [Текст] М.: РЕМН МГУ, 1992. С. 92.
26. Лисина, Е.М. Функции, виды и свойства внимания [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://ext.spb.ru/site/982-2012-02-06-17-27-46.pdf> (дата обращения: 15.10.2016).
27. Миролубов, А.А. Методика обучения иностранным языкам: традиции и современность / Под ред. А.А. Миролубова. Обнинск: Титул, 2010. - 464 с.
28. Макаренко И. П. Формирование у студентов рецептивных лексичних навыков на основе системы текстов для чтения : автореф. дис. на соиск. ученой степени к.пед.н. : спец. 13.00.02 теория и методика бучения и воспитания (иностраннe языки). Минск, 2010. 26 с.
29. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика. Київ, 2013. 590 с.
30. Немов, Р.С. Общая психология. Том 2-ой. Познавательные процессы и психические состояния [Текст] / Р.С. Немов М.: Изд-во Юрайт, 2011. 639 с.
31. Ніколаєва С.Ю. Цілі навчання іноземних мов в аспекті компетентнісного підходу. Іноземні мови. 2010. №2. С. 11 – 18.

32. Павлова, Л.П. Формирование иноязычной лексической компетенции у студентов экономического вуза. Инновационные образовательные технологии. 2011. №2. С. 44-50
33. Пассов Е. И. Коммуникативный метод обучения иноязычному говорению : пособие для учителей иностранных языков. М. : Просвещение, 1985. 208 с.
34. Пассов Е.И., Кузовлева Н.Е. Урок иностранного языка. Ростов н/Д: Феникс; М.: Глосса-Пресс, 2010. 640 с.
35. Пассов, Е.И. Коммуникативный метод обучения иноязычному говорению Москва, 2007. 276 с.
36. Психология внимания [Текст] / Под ред. Ю.В. Гиппенрейтер и В.Я. Романова. Москва: ЧеРо, 2001. 858 с.
37. Подосиннікова Г.І. Методична характеристика інтерактивного навчання іноземних мов Педагогічний процес: теорія і практика: зб. наук. праць. 2012.Вип. 3. С. 196-208.
38. Попова Э.И. Обучение монологическому высказыванию учащихся 6-7 классов средней общеобразовательной школы: дис... канд. пед. наук: 13.00.02 / Российск. гос. пед. ун-т. им. А. И. Герцена. Ленинград, 1985. 220 с.
39. Потюк І. Є. Формування англомовної лексичної компетентності майбутніх фахівців сфери туризму на засадах навчальних стратегій Наукові записки. Серія: педагогіка. 2014. №3. URL: <http://pedagogica.tnpu.edu.ua/wp-content/uploads/2015/11/202.pdf>
40. Програма з англійської мови для професійного спілкування. Колектив авторів: Г.Є. Бакаєва, О.А. Борисенко, І.І. Зуєнок та ін. - К.: Ленвіт, 2005. - 119с.
41. Програма навчальних дисциплін «Англійська мова», «Англійська мова (за професійним спрямуванням)», «Англійська мова професійного спрямування» для підготовки бакалаврів усіх спеціальностей СНАУ Кол. авторів: О.А. Литвінко, Т.А. Марченко, Л.І.Байдк. Суми, 2020. 26 с.
42. Руднік Ю.В. Methodology of "Mind maps" technology usage at primary school`s foreign language lessons. Science and Education a New Dimension. Pedagogy and

Psychology, II Budapest: published by the support of Society for Cultural and Scientific Progress in Central and Eastern Europe, 2014. Issue 33. p.17 - 20.

43. Рубинштейн, С.Л. Основы общей психологии [Текст] / С.Л. Рубинштейн. – СПб.: Питер, 2008. 713 с.

44. Семенчук, Ю. О. Формування соціокультурної компетентності майбутніх економістів-міжнародників у процесі інтерактивного навчання іноземної мови. Сучасні дослідження у галузі лінгвістики, методики викладання іноземних мов та перекладознавства: колективна монографія. Тернопіль: ВПЦ ТНЕУ «Економічна думка», 2016. С. 118-143.

45. Смоліна С. В. Методика формування іншомовної лексичної компетенції / С. В.Смоліна // Іноземні мови. № 4. 2010. С. 16 – 23;

46. Терещенко Н. В. Сучасні тренінгові методи навчання. Методичні рекомендації створення інтелект-карти з навчальної дисципліни «Політологія». Київ :КНЕУ, 2008. с. 28.

47. Терещук В. Г. Формування англomовної лексичної компетенції студентів немовних спеціальностей в умовах віртуального навчального середовища: дис. ... к.пед.н.: 13.00.02. Терноп. пед. ун-т. Тернопіль, 2014. 320 с.

48. Хоружий Г.Ф. Вища освіта: соціальна природа, структура і функції. Полтава: Полтавський літератор, 2013. 308 с.

49. Чорна І. Ю. Формування у майбутніх маркетологів англomовної лексичної компетентності в письмі засобом кейс-технології : автореф. дис. ... на здобуття наукового ступеня к.пед.н. : 13.00.02 – теорія та методика навчання (германські мови) / Тернопільський нац. пед. ун-т ім. В. Гнатюка. Тернопіль, 2017. 20 с.

50. Шамо́в А. Н. Лексические навыки устной речи и чтения – основа семантической компетенции обучаемых // ИЯШ. 2007. № 4. С. 19–21

51. Шамо́в А. Н. Система взаимосвязанного обучения лексическим навыкам устной речи и чтения на среднем этапе общеобразовательной школы (на материале немецкого языка): дисс. ... канд. пед. наук:13.00.02 / Александр Николаевич Шамо́в. – Н.Новгород, 1999. 262 с.

52. Шамов А. Н. Когнитивный подход к обучению лексике: моделирование и реализация (базовый курс немецкого языка) : дис. ...д.пед.н.: 13.00.02– теория и методика обучения. Н. Новгород, 2005. 537 с.
53. Шамов, А.Н. Лексические навыки устной речи и чтения - основа семантической компетенции обучаемых. *Иностр. яз. в shk.* 2007. №4 С.19-25.
54. Шамов, А.Н. Познавательная деятельность школьников и формирование лексических навыков разных видов речевой деятельности [Текст] // *Иностранные языки в школе.* 2011. № 9. С. 10-17.
55. Шареев, И. Г. Интеллект-карты [Текст]. *Физика: метод. газ. для преподавателей физики, астрономии и естествознания.* 2011. № 16. С. 12-13.
56. Щеглова, Н.В. Формирование коммуникативной компетенции в процессе обучения иностранным языкам. *Историческая и социально-образовательная мысль.* 2011. № 4. С. 105-107.
57. Ятаева Е. В. Учебный глоссарий как средство развития учебной иноязычной-лексической компетенции в профессиональном языковом образовании: дис. ... д.пед.н.: 13.00.02 – теория и методика обучения (иностранные языки). Тамбов, 2005. 520 с.
58. Ярема І. Я. Лінгвістичні передумови формування англомовної лексичної компетентності металургів у професійно орієнтованому говорінні. *Вісник КНЛУ. Серія Педагогіка та психологія.* 2013. Вип. 22. С. 63-71.
59. Canale M., Swain M. A Theoretical Framework for Communicative Competence. *The construct validation of test of communicative competence* 1981. P. 31–36.
60. Celce-Murcia M. *Rethinking the Role of Communicative Competence in Language Teaching Intercultural Language Use and Language*
61. *Definition and Selection of Key Competencies: Contributions to the Second DeSeCo Symposium,* 2003. Retrieved from: <https://www.oecd.org/pisa/35070367.pdf>.
62. Dudley-Evans T. *Developments in English for Specific Purposes. A multi-disciplinary approach* / T. Dudley-Evans, M. J. St John. Cambridge: Cambridge University Press, 1998. XV p. 301 p.

63. Harmer Jeremy. How to Teach English, 2001. -----212 p.
64. Hutchinson T., Waters A. English for Specific Purposes : Learning Centered Approach. Cambridge University Press, 1987. 179 p
65. Hymes D. Foundations in Sociolinguistics/ An Ethnographic Approach. 8ed. Philadelphia : University of Pennsylvania Press, 1989. 236 p.
66. Richards J., Rodgers T. Approaches and Methods in Language Teaching: Description and Analysis. Cambridge : Cambridge University Press, 1991. 171 p. Learning. / Eds.: Alcon Soler E., Safont Jorda Springer, 2017. P. 41–57.

SUMMARY

The research work “The formation of English lexical competence of future veterinary doctors with the use of intellect charts” focuses on obtaining scientifically reliable results on the peculiarities of the formation of English professional lexical competence of future veterinarians using intellect charts. The purpose of the formation of English lexical competence of future veterinarians is their mastery of terminological vocabulary, which would ensure mutual understanding between specialists in the field in the framework of common professional topics and areas of knowledge. Achieving this goal is facilitated by a number of facts that should be taken into account in the process of developing the methodology.

The relevance of the work is determined by the need to study intellect charts as a method of visual presentation of educational material, as well as the need to increase the effectiveness of the acquisition of subject knowledge by students. In recent years, the amount of educational materials and requirements for the quality of its assimilation are growing. Therefore, there is a need to apply the method of "folding" large blocks of information to the most important concepts. Intellect charts can be a motivator for more intensive learning. The rules of construction of effective intellect charts are given in the work.

The importance of the process of formation of English professional lexical competence in students of higher education is emphasized in the studies of many domestic and foreign scholars. Unfortunately, the question of the formation of English-language professional lexical competence in future veterinarians has remained out of the attention of researchers.

The object of research is the formation of English-language professional lexical competence of future veterinary specialists using intellect charts.

The subject of the research is the formation of professional English-language lexical competence in future veterinarians with the use of intellect charts.

The purpose of the study is to theoretically substantiate, practically develop and experimentally test the method of formation of professionally oriented English lexical competence of future veterinarians using intellect charts, as well as to

practically develop a set of exercises for forming English lexical competence of future veterinarians using intellect charts. Object of study of veterinary medicine ".

Achieving this goal is associated with solving the following research tasks:

1. To determine the purpose and content of the formation of English-language professional lexical competence of future veterinarians.

2. Investigate the psychological and age prerequisites for the formation of English lexical competence of future veterinarians.

3. To provide psychological and methodological characteristics of intellectual maps as a means and technology of formation of English professional lexical competence of future veterinarians.

4. Provide psychological and methodological characteristics of the stages of formation of lexical skills.

5. Conduct a survey of future veterinarians to clarify the objectives of the study on the feasibility of using intellect charts in order to form English professional lexical competence.

6. To develop a typology of difficulties in the formation of English-language professional lexical competence of future veterinarians using intellect charts.

7. To find out the principles of formation of English professional lexical competence of future veterinarians with the use of intellect charts.

8. Create a system of exercises for the formation of English-speaking professional lexical competence of future veterinarians using intellect charts.

9. Practically develop a set of exercises for the formation of English-language professional lexical competence of future veterinarians using intellect charts on the material of the topic "Object of study of veterinary medicine".

10. To create a theoretical model of the educational process for the formation of English lexical competence of future veterinarians using intellect charts on the material of the topic: "Object of study of veterinary medicine"

11. Experimentally test the developed methodology by means of reconnaissance experiment in the process of trial training.

12. To provide methodical recommendations on the organization of the process of formation of English lexical competence of future veterinarians with the use of intellectual maps

The scientific novelty of the obtained results is due to the fact that for the first time in the work the method of formation of professionally oriented English lexical competence with the help of intellectual maps of future specialists of veterinary medicine is theoretically substantiated and practically developed. The ways of using intellectual maps for the formation of professionally oriented English-language lexical competence in future specialists in veterinary medicine have been improved.

The first section "Theoretical foundations of the formation of English professional lexical competence of future veterinarians using intelligent maps" clarifies the purpose and content of the formation of English professional lexical competence of future veterinarians. The psychological and age preconditions for the formation of English lexical competence of future veterinarians have been studied. Psychological and methodological characteristics of intellectual maps as a means of forming English-language professional lexical competence of future veterinarians are given.

in the second section "Methodical bases of formation of English-speaking professional lexical competence of future veterinarians with the use of intellect charts"

Psychological and methodological characteristics of the stages of formation of lexical skills were given. A typology of difficulties in the formation of English-language professional lexical competence of future veterinarians with the use of intellect charts was developed. The principles of formation of English-language professional lexical competence of future veterinarians with the use of intellect charts were also clarified.

In the third section "Methods of forming English-language professional lexical competence of future veterinarians using intellect charts"

In the third section "Methods of forming English-language professional lexical competence of future veterinarians using intellect charts"

a system of exercises for the formation of English-language professional lexical competence of future veterinarians with the use of intellect charts was practically developed. A survey of future veterinarians was conducted to clarify the objectives of the study on the feasibility of using intellect charts in order to form English-language professional lexical competence.

The developed technique was also experimentally tested by means of reconnaissance experiment in the process of trial training. In practice, a set of exercises was developed for the formation of English lexical competence of future veterinarians using intellect charts on the material of the topic: "Object of study of veterinary medicine"

The research work presents lexical exercises with the use of smart cards, technology of drawing up intellect charts, which positively influence the formation of English professional lexical competence, which should be mastered by future veterinarians, all confirmed by guidelines for using lexical exercises using intellect charts in foreign classes. Lexical exercises with the use of intellect charts have proven their effectiveness in the implementation of practical classes with students. Due to the use of such methods of updating vocabulary, it became possible to actively learn professional vocabulary, as well as its introduction into the active vocabulary.

The formation of lexical competence occurs with the use of intellect charts. To improve the lexical competence of future veterinarians should use pictorial clarity, create intellect charts while taking into account their advantages and disadvantages.

ДОДАТКИ

Додаток А

Методичний комплекс

Методичний комплекс вправ розроблено для студентів, майбутніх ЛВМ 1-2 курсів. Комплекс вправ відповідає темі магістерського дослідження «Формування англомовної лексичної компетентності майбутніх ЛВМ з використанням інтелектуальних карт». Матеріали роботи можуть бути використані в процесі викладання розділу « ділове мовлення», що включає теми за фахом: 1.Об'єкт вивчення ветеринарної медицини.

Цілі вправ:

Практична: формування англомовної професійної лексичної компетентності в аудіюванні, говорінні, читанні, письмі; розвиток комунікативних здібностей; мовних компетентностей; формування навичок вибирати лінгвістичну форму і спосіб висловлювання, що є адекватними ситуації спілкування, цілям і намірам, соціальним і функціональним ролям партнерів по спілкуванню; формування мовної усвідомленості; формування здатності обирати та ефективного застосовувати комунікативну стратегію у спілкуванні.

Виховна: виховання відповідальності за результати оволодіння англомовною професійною компетентністю; розуміння важливості вивчення АЛК і потреби користуватися нею як засобом спілкування в умовах міжнародних контактів;

Освітня: розширення лінгвістичного кругозору; усвідомлення суті мовних явищ, іншої системи понять, через яку може сприйматися дійсність; залучення до іншомовної культури.

Розвивальна: розвиток мотивації до подальшого оволодіння АМ; розвиток мовленнєвих і професійних комунікативних здібностей; розвиток автономності в оволодінні АЛК.

Професійно орієнтована: формування професійно орієнтованих мовленнєвих компетентностей в говорінні, читанні, письмі; формування професійно орієнтованих АЛК; формування в професійно орієнтованій навчально-стратегічної компетентності; формування ефективного навичок професійно-ділового спілкування.

Методичний комплекс вправ

Вправа 1: умовно-комунікативна, рецептивно-репродуктивна.

Режим виконання: індивідуальний, фронтальний.

Вид контролю: самоконтроль або взаємоконтроль за допомогою ключа.

Інструкція: Read the article and create a intellect charts "This pictorial family tree" (Див. рис. А.1)". Check your answers

THE ORDER CARNIVORA

The domestic dog, gray and red wolf, coyote, dingo, jackals, dhole, and others are interfertile and frequently cross in their native habitats all over the world. They have been assigned to various genera over the years depending on the criteria used and will probably continue to be a problem for systematists for many years. It is not possible to assign the domestic dog with certainty to any one progenitor, but it is clear that the dog and the wolf are closely related and evolved together.

Order Carnivora

Family Canidae

Genus Canis

Species familiaris.

The order Carnivora is worldwide in distribution and is an assemblage of intelligent, mostly flesh-eating mammals with prominent canine teeth; molars

adapted for crushing, cutting, and grinding; and a relatively short alimentary canal. Members of the order have digits provided with claws and sometimes with webs. Behavioral characteristics identify most of them as predators with strong family ties, devoted to the care of their young. Many of the species adapt readily to domestication (Clutton-Brock & Jewell, 1993; Ewer, 1973).

Since the time of Linneaus the levels of classification have become more accurate and useful and we can now also consider genomic evidence for relationships of animals.

Wayne and Ostrander (2007) have investigated the dog genome sequence and associated genomic resources and said that these studies “will revolutionize the study of dog evolution, population structure and genetics.” They presented a chart of canid relationships that shows the major groupings of species. A more accurate phylogeny of the Dog family, Canidae, is in the making and molecular markers that identify gene pools now allow the assignment of mixed “breeds” to specific gene pools. The WISDOM Panel MX of Mars Veterinary, Inc., has a deoxyribonucleic acid (DNA)–based test that can identify 134 American Kennel Club (AKC)–registered breeds that may be present in a mixed breed dog (Giger et al., 2007).

The most complete treatment of fossil and living families and genera of mammals can be found in *Classification of Mammals above the Species Level*, by Malcolm McKenna and Susan Bell (1997) with contributions from George G. Simpson. This classification project was begun by Simpson (1945) in 1927 at the American Museum of Natural History in New York City. Many people cooperated in assembling this tome, which includes all mammals of the world. The number of extinct taxa is much greater than living forms and many fossil animals are known only from a few bones or teeth.

In a more recent compilation of species, Wozencraft (2005) revised the Order Carnivora in Wilson and Reeder (2005) *Mammalian Species of the World*. He raised the Giant Panda, the Madagascan Carnivores, the African Palm Civet, the Skunks, and the Walrus each to family rank.

This pictorial family tree is an approximation of how animals in the Order Carnivora are related to each other according to the most recent classification. The major divisions are the Feliformia (cats) and the Caniformia (dogs), which may have arisen from Miacid stock between the Eocene and the Paleocene approximately 40 to 60 million years ago. This time frame witnessed the evolution of modern mammals and birds. Every year new fossils are found (as well as extant forms) and we are able to improve our understanding of animal phylogeny. For photographs of various mammals see Nowak (1991).

Cat Families

Felidae

Lion, Leopard, Snow Leopard, Cheetah, Tiger, Lynx, Bobcat, Domestic Cat, Marble Cat, Flat-Headed Cat, Golden Cat, Black-Footed Cat, Roaring Cats, Caracal, Ocelot, Puma, Jaguarundi, Serval, Jaguar, Eyra

Herpestidae

Mongoose, Ichneumon, Cusimanses

Hyaenidae

Hyaena, Aardwolf

Viverridae

Oriental Civet, Genets, African Civet, Palm Civets, Water Civet, Linsangs, Binturong, Bornean Mongoose, Suricate, Meerkat

Eupleridae

Fanaloka, Fossa (Madagascan Carnivores)

Nandinidae

African Palm Civet Dog Families

Canidae

Dogs, Wolves, Coyote, Foxes, Dhole, African Hunting Dog, Culpeo, Guara, Crab-Eating Fox, Raccoon Dog, Dingo, Bush Dog, Jackals, Dire Wolf

Ursidae

Bears

Giant Panda

1. Інструкція: Read the article and create a intellect charts " This pictorial family tree (Див. рис. А.1)". Check your answers/

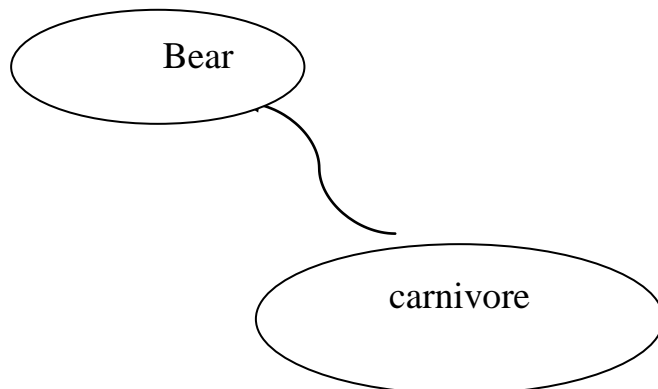

Рис. А. 1. This pictorial family tree.

Check your answers (Див. рис. А. 2).

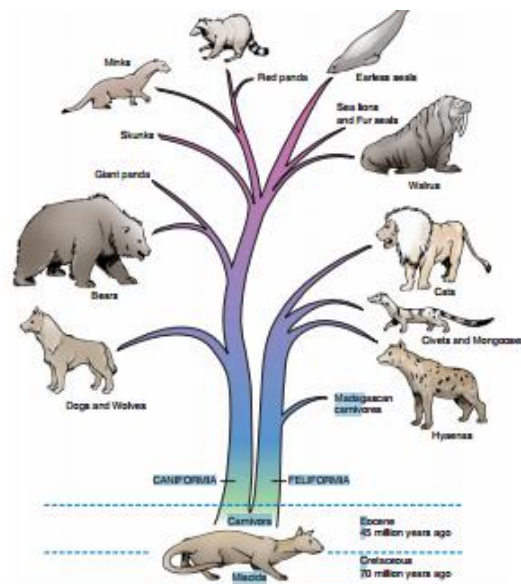

Рис. А. 2. This pictorial family tree.

Вправа 2 : умовно-комунікативна, продуктивна.

Режим виконання: індивідуальний, груповий, фронтальний.

Вид контролю: самоконтроль або взаємоконтроль за допомогою ключа.

Інструкція: Listen to the audio recording and write down the words that correspond to the empty figures.

Chart the intelligence of the mind. Work in pairs and compare definitions.
Check your answers in the key

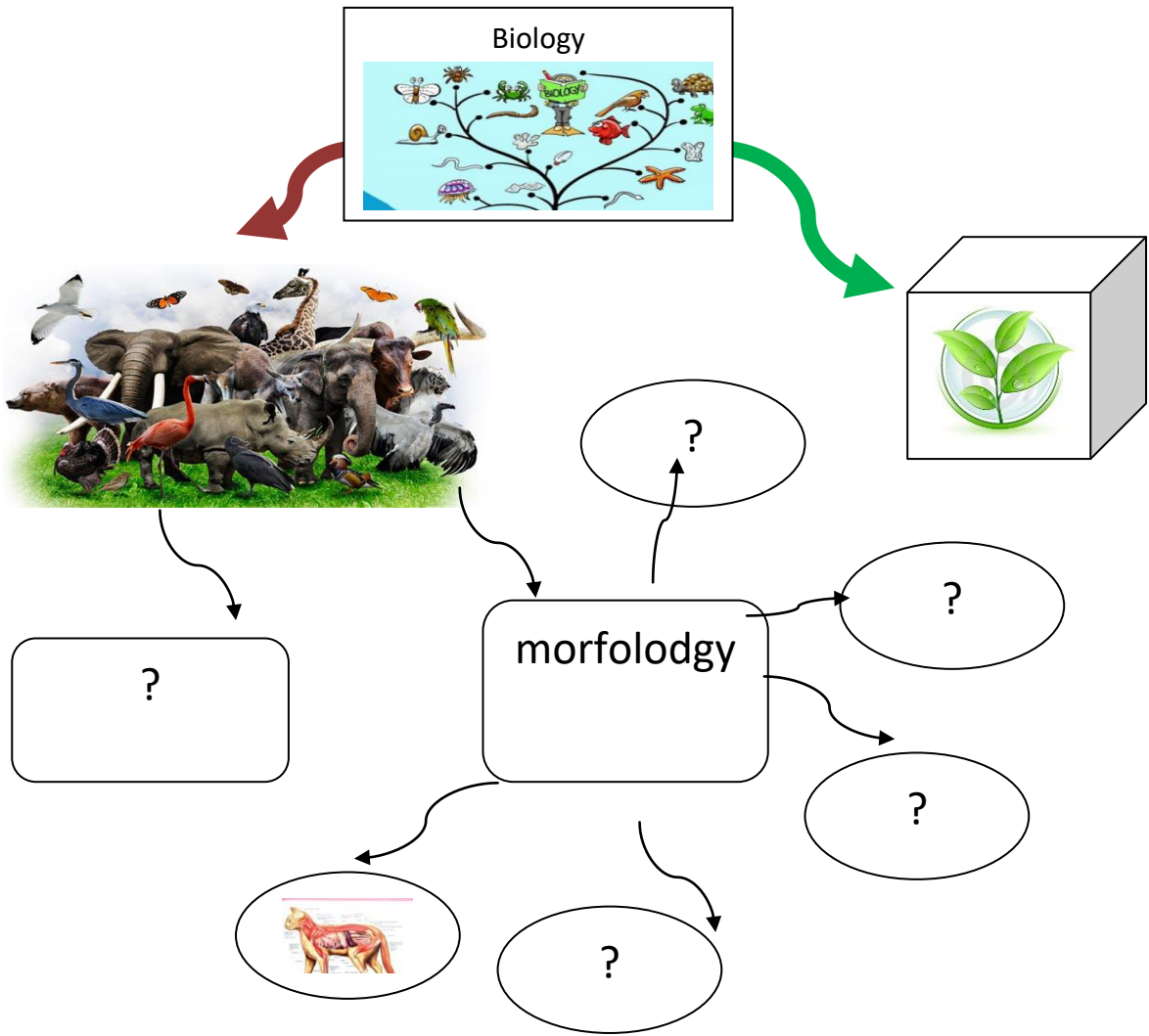

Рис. А. 3. A place of anatomy is among biological and veterinary disciplines. Compare your answer with the correct answer:

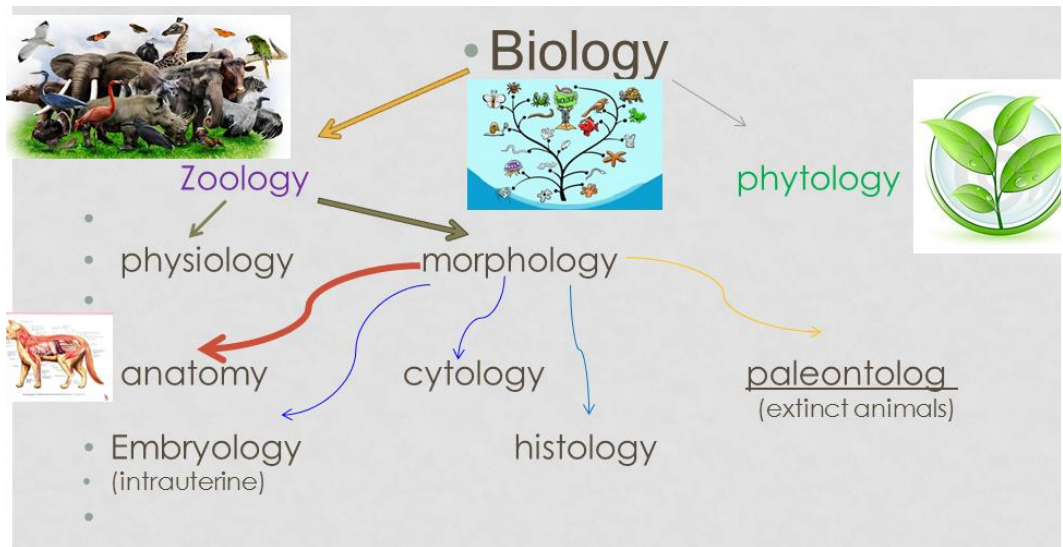

Рис. А. 4. A place of anatomy is among biological and veterinary disciplines (answer).

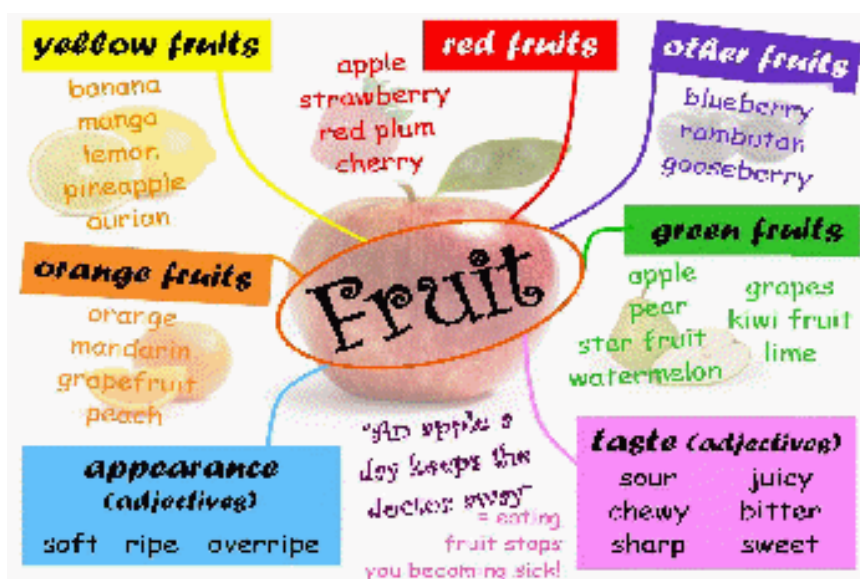
Вправа 3. Некомунікативна, продуктивна.

Режим виконання: індивідуальний.

Спосіб контролю: з боку викладача.

Інструкція: Write an intellect charts on which to write in English all kinds of animals you know. Highlight the main animals you study with groups such as ruminants, predators and birds. Replace the word "Fruit" with "Animal species" and continue the intellect charts.

Приклад:

Вправа 4. Некомунікативна, продуктивна.

Режим виконання: у парах або індивідуально, усно і письмово.

Спосіб контролю: взаємоперевірка; обговорення варіантів відповідей у групі.

Інструкція: In turns with your partner read the given below terms and their definitions. Then find Ukrainian equivalents to them using a dictionary if necessary. The first has been done for you.

cranial - towards the head - краніальний (напрямо до голови)

Rostral, caudal, dorsal, ventral, medial, lateral, median, proximal, distal, palmar, plantar, axial, abaxial, external, internal, superficialis, profundus, temporal, nasal, superior, inferior.

Вправа 5: комунікативна, продуктивна.

Режим виконання: індивідуальний.

Вид контролю: з боку викладача.

Інструкція: Study the intellect charts of the structure of animal urinurinary system and write a text in which you will give an explanation and clarification of the terms that are not on the intellect charts. But consider what they need to indicate and why.

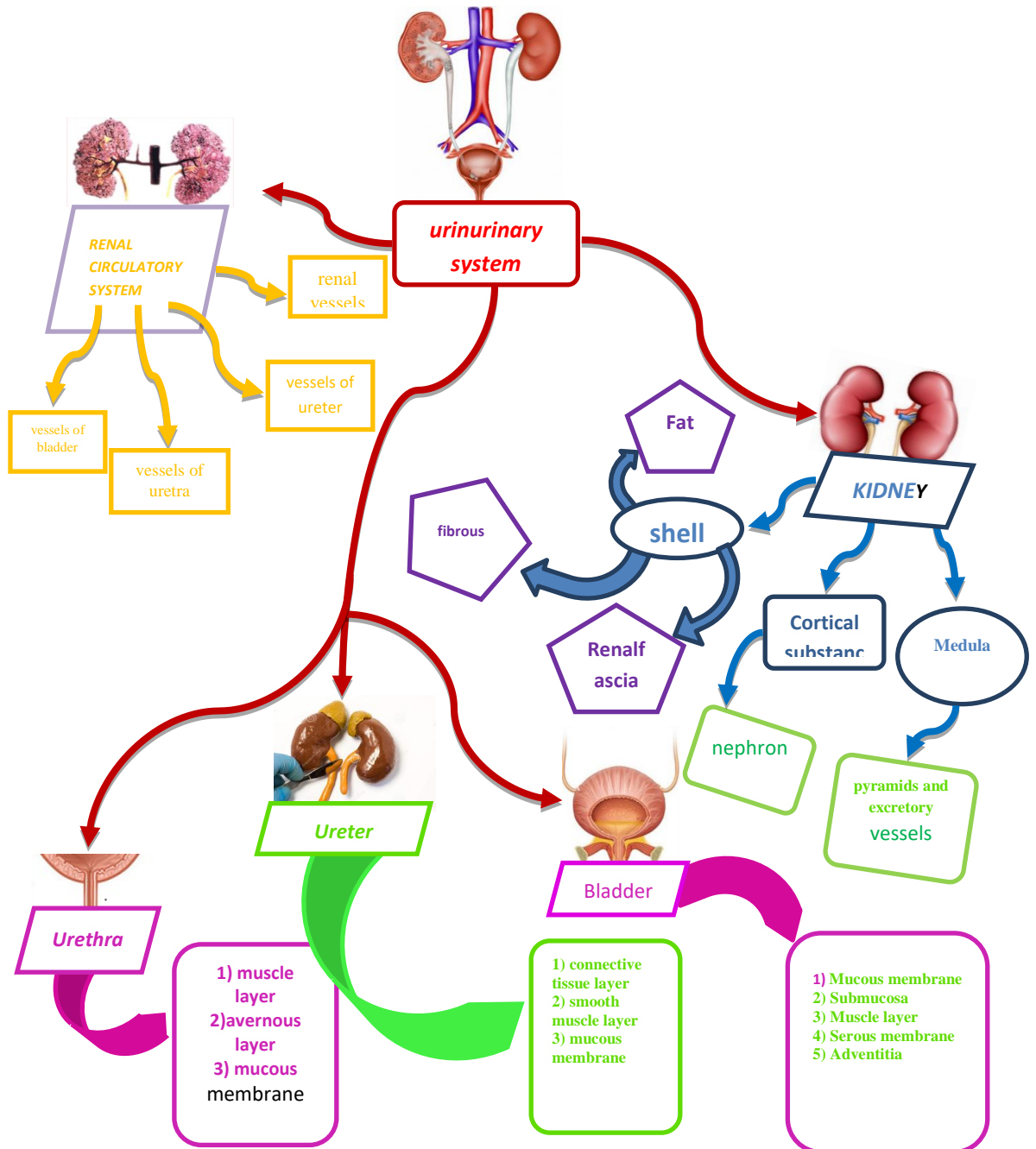

Рис. А. 6. Structure of the urinary system.

Вправа 6. Некомунікативна, продуктивна.

Режим виконання: у парах.

Спосіб контролю: взаємоперевірка; обговорення варіантів відповідей у групі, лаконічні відповіді на альтернативні запитання вчителя.

Інструкція: In turns with your partner read the following terms. Then find English antonym. Then find Ukrainian equivalents to them using a dictionary if necessary.. The first was made for you (Антонімічні пари).

dexter –sinister: правий-лівий.

common; hyperplasia; majority; cranial; presence; often; rough; lateral; parenchyma; upper; internal;

Вправа 7: комунікативна, репродуктивна.

Режим виконання: груповий.

Вид контролю: з боку викладача.

Інструкція: Work in pairs. Imagine that you are a veterinarian and a dog owner. The veterinarian asks questions about the patient's condition, and the owner answers and asks how he should treat the animal. Role situation with the use of professional vocabulary. Think and draw a intellect charts of possible questions.

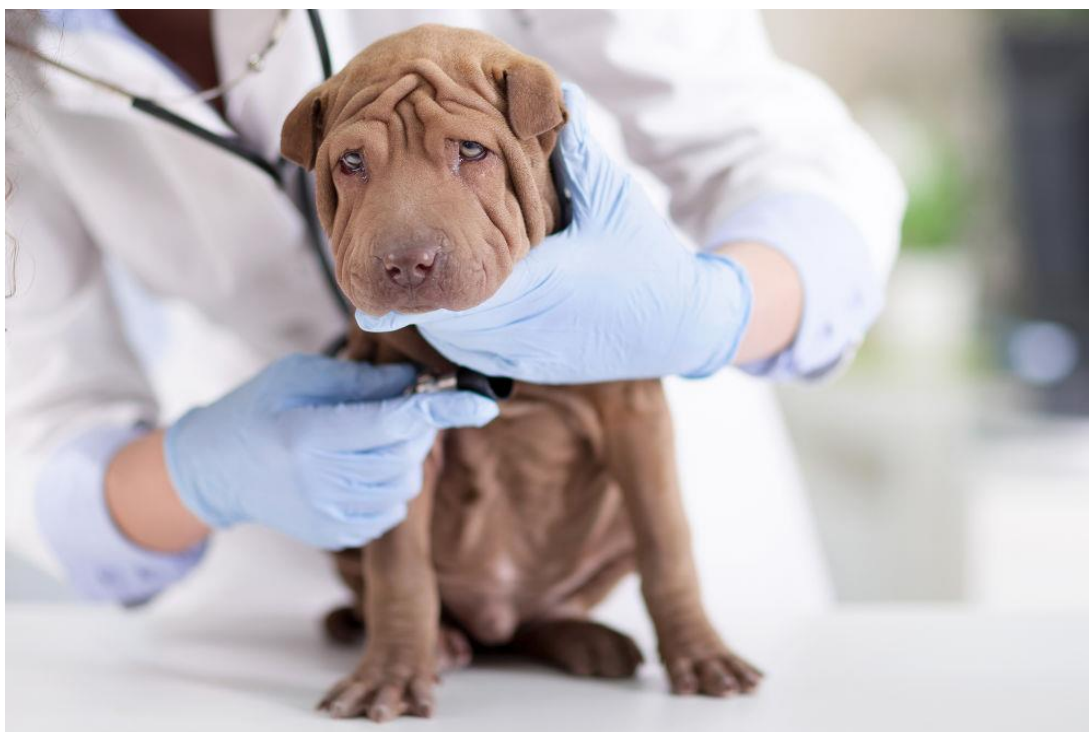

Рис. А. 5. Visiting a veterinarian.

Вправа 8. Комунікативна, продуктивна.

Режим виконання: : у парах або індивідуально, усно і письмово

Спосіб контролю з боку викладача.

Інструкція: In turns with your partner read the following terms. Then find English antonym. Then find Ukrainian equivalents to them using a dictionary if necessary.. The first was made for you (Антонімічні пари).

dexter –sinister: правий-лівий.

common; hyperplasia; majority; cranial; presence; often; rough; lateral; parenchyma; upper; internal;

Вправа 9.

Мета: Ознайомити студентів з активною лексикою теми, навчити семантизувати та знаходити відповідники англійських анатомічних термінів у рідній мові.

Некомунікативна, продуктивна.

Режим виконання: у парах.

Інструкція: In turns with your partner read the given below terms and their definitions. Then find Ukrainian equivalents to them using a dictionary if necessary. The first has been done for you.

cranial - towards the head - краніальний (напрямо до голови)

Rostral, caudal, dorsal, ventral, medial, lateral, median, proximal, distal, palmar, plantar, axial, abaxial, external, internal, superficialis, profundus, temporal, nasal, superior, inferior.

Режим виконання: у парах або індивідуально, усно і письмово.

Спосіб контролю: взаємоперевірка; обговорення варіантів відповідей у групі.

Вправа 10.

Мета: Ознайомити студентів з активною термінологічною лексикою теми, навчити семантизувати та знаходити антоніми у англійських ветеринарних термінів (Антонімічні пари).

Некомунікативна, продуктивна.

Режим виконання: Режим виконання: у парах, усно.

Спосіб контролю: самоконтроль або взаємоконтроль за допомогою ключа

Інструкція: I In turns with your partner read the following terms. Then find English antonym. Then find Ukrainian equivalents to them using a dictionary if necessary.. The first was made for you (Антонімічні пари).

dexter –sinister: правий-лівий.

common; hyperplasia; majority; cranial; presence; often; rough; lateral; parenchyma; upper; internal;

ДОДАТОК В.

Табл. В.1

Середні показники рівня сформованості англомовної лексичної компетентності майбутніх лікарів ветеринарної медицини за результатами післяекспериментального зрізу

№	Індекс групи	Середні показники післяекспериментального зрізу			
		Критерій I	Критерій II	Критерій III	Критерій IV
1	Березюк Євгенія Дмитрівна	3	4	4	4
2	Головчук Карина Миколаївна	5	3	5	5
3	Кашук Тетяна Олександрівна	4	5	4	3
4	Курасова Маргарита Валеріївна	4	5	5	5
5	Куриляк Максим Васильович	5	5	4	4
6	Пухальська Аделіна Сергіївна	5	4	3	4
7	Рябоконт Ярослав Вікторович	4	3	4	3
8	Рязанцева Софія Ігорівна	3	4	4	3
9	Сидоренко Богдан Вікторович	4	4	3	4
10	Устиченко Олена Володимирівна	5	4	4	5
11	Швачич Дмитро Володимирович	3	4	5	4
12	Овчаренко Мар'яна Геннадіївна (ВГСЕ)	4	3	4	4
13	Юшкова Юлія Олександрівна (ВГСЕ)	5	3	3	4
Середнє арифметичне		4,0	3,8	4,0	3,2

	ЕГ2				
1	Волобуєв Микита Олегович	4	4	5	4
2	Івашина Катерина Володимирівна	5	4	5	4
3	Кальченко Тетяна Григорівна	5	5	4	3
4	Кириченко Анна Андріївна	5	3	5	4
5	Ковбасенко Любов Віталіївна	4	4	5	3
6	Кравченко Анастасія Ігорівна	5	4	5	5
7	Левченко Олексій Олегович	3	4	4	4
8	Матвієвський Максим Романович	4	5	4	4
9	Наумко Дар'я Сергіївна	4	5	5	5
10	Печенка Даниїл Євгенович	3	4	4	4
11	Сакун В'ячеслав Сергійович	5	3	3	4
12	Шолом Анна Віталіївна	4	5	5	4
13	Алхаласех Маджд Іхаб Муфаді	4	5	5	4
Середнє арифметичне		4,5	4,3	4,7	4,0